

Sprawozdanie Dyrekcyi

c. k. gimnazyum
△△△ w Bochni △△△

za rok szkolny 1913/14.

TREŚĆ:

1. Polacy i Polska w pismach
Wacława Potockiego napisał
Stanisław Serwin.
2. Sprawozdanie szkolne.

Nr. 124.
Spr. 6

POLACY I POLSKA W PISMACH WACŁAWA POTOCKIEGO

Może o niewielu z poetów i wogóle pisarzy polskich można by tak bez zastrzeżeń powiedzieć: urodzony pisarz, jak o Potockim. Już od pierwszych zaczątków znać w nim duży rozmach, a przede wszystkim wyczuwa się odrazu, że wszystkimi fibrami tkwi w życiu otaczającym go. Ono daje mu wiele tematów, on stosuje swe tematy do niego. Nawet w zaraniu twórczości, kiedy religijne utwory były prawie wyłącznym jego zajęciem nie może odegnać od siebie myśli o świecie sobie współczesnym i czerpiąc obficie ze skarbcza wyobraźni i doświadczenia życiowego zdobi parafrazy biblijne myślami, mającemi swe źródła w przeżyciach.

Zrazu nie uważał swego poetyckiego zawodu za jakiś wyższy, zaczynał skromnie jako, że tak powiem, popularyzator, o czem w „Odjemku od herbów szlacheckich“ slyszymy:

*Jąłem się wierszów pisać, nie z inszej przyczyny,
Tylko żebym tłumaczył na polskie z łaciny,
Zkąd mógł być cnoty przykład albo polityki:
Nie chciała mieć fortuna wszystkich łacinniki,*

*Więcej przeto sówitej nie folgował pracy,
Żeby mieli zabawę w łacinie prostacy. ¹⁾*

Pierwsze próby przyjęte przychylnie przez starszych, między którymi był zapewne i wuj poety, arjanin Przyppkowski,

¹⁾ Spuścizna rękopiśmienna po Wacławie Potockim. Napisał Aleksander Brückner. Kraków 1898-1899; znaczą Sp. r. I. lub II.

zachęciły go do służby na dworze Muz. Zyskawszy uznanie poczuł się śmielszym i gotował skrzydła do wyższego lotu.

Wysoko ceniąc zawód pisarski był przeciwnikiem płytkości w literaturze i żądał od niej wyraźniej pogłębienia :

. *kto chce dobrze pisać,
Siła mu wprzód do głów trzeba ksiąg wysysać.* ¹⁾

Swoją odrazę w stosunku do wielu marnych piśmidel współczesnych wyraził drastycznie w „Moraliach“, gdzie złożył również credo pisarskie, jakie wiodło go przy tworzeniu Argemidy, Wirginii, Syloreta i t. d. :

*„Historje łacińskie, komu się to nada,
Niechaj wierszem, ojczystym językiem, przekłada.*

.
*Od złych wstręć, do dobrych tam wyrazi pobudki.
Łacniej mu z historyej napisanej prozą
Utrzymać sentencje w wierszach polską fozą,
Niż z poety* ²⁾

Nie dziwna, zważywszy iż sam tylko w prozie posługiwał się łacina, że występuje przeciw pisaniu po łacinie i chwali obu Kochanowskich, jako tych co „dali pokój łacińskim wierszom“ i że wyśmiewa makaronizmy, jakkolwiek złożył im haracz w prozicznym wstępie do „Wojny chocimskiej“ .

Prócz tych formalnych wymagań znajduje się jeszcze jedno, bardziej interesujące od innych, mianowicie żądanie, by pisali tylko ci, którzy czują do tego „pochop“ ; nie możemy brać tego słowa w zwykłym znaczeniu, dziś używanem, lecz raczej trzeba je tłumaczyć przez natchnienie. Z tem wprawdzie nie zgadzałyby się inne miejsca „Moralii“, gdzie poeta godzi się na to, by sobie każdy, ktokolwiek zechce pisał, jeżeli tylko szlachetną jest jego dążność, lecz temu ostatniemu sprzeciwia się gdzieindziej, mówiąc o płytkich pisarzach tendencyjnych :

*„Co miał szeptać pacierze, kurs na chórze śpiewać,
Woli złą formą srebro na cynę przelewać“.* ³⁾

Żądając od pisarzy znajomości wielu ksiąg świecił sam przykładem, składając równocześnie zaszczytne świadectwo szko-

¹⁾ Sp. r. ll. str. 69.

²⁾ Sp. r. ll. str. 68. Taksamo występuje nawet w ostrzejszej formie przeciw używaniu łaciny w kościele patrz „Moralia“ Sp. r. ll. 97 nn.

³⁾ Sp. r. ll. str. 70.

lom arjańskim, z których wyszedł. Jako były arjanin zna wybornie Pismo święte, które co krok prawie cytuje n. p. w., „Poczie herbów“, „Ogrodzie fraszek“, „Moraliach“, że nie wspomnę zamierzonej a częściowo dokonanej parafrazy świętych ksiąg obu Zakonów („Nowy Zaciąg“¹). Również dobrze zna literaturę polemiczną, o czym świadczą religijne wiersze „Ogrodu“², pozornie broniące katolickich dogmatów a godzące w nie istotnie, czem przypominają Pulci³), że często przywodzi zdania różnowiernych teologów a między niemi Grotiusa niedziwna, gdy zważymy, że myśli Hugona de Groot szły w tym samym kierunku co i arjanów, z pośród których Wissowatius ma wiele wspólnego z holenderskim uczonym, chociaż nie dosięga wyżyn tego uniwersalnego ducha. Ze znajomości Grotiusa można wnioskować, że nieobcemi były luźniańskiemu pocie inne dzieła teologiczne i polemiczne tak katolickie jak akatolickie. Jasną jest zupełnie że znanymi mu byli klasycy łacińscy, czego dowodzi cytowanie Tacyty i Suetoniusza w „Poczie herbów“, „Wirginia“ parafrazująca z wyjątkiem początkowych 50 oktaw opowiadanie Liwiusza, powoływanie się w „Ogrodzie fraszek“ na takich autorów jak Homer, Wirgiliusz, Synesius, Plutarch, Ovidius, Horacy, Mareyalis, Demokryt i Heraklit, Plato i Sokrates.

Ulubionym był przez niego Seneka, którego brał w obronę przed Erazmem Rotterdamezykiem. Ale i ten należy do pisarzy,

¹) Ze Potocki przypisywał Pismu św. tak wielkie znaczenie dla nauki kościoła, można tłumaczyć jako refleks jego socynianizmu, który jak wiadomo świadomie oswobadzając się od tradycyi, z samego Pisma św. jako całości wysnuwał wewnętrzny związek dogmatów (por. W. Dilthey Sämtliche Schriften ll. 139.). Dlatego to w pismach swoich występuje w obronie biblii i w „Poczie“ i „Moraliach“ oburza się, że nie można dostać Pisma św. w librarych, bo:

*„Na cóżby je drukować i przedawać miano,
Kiedy (ze strachem rzeke) czytać zakazano?
Choć Bóg... kazał je czytać...“*

Sp. ll. 96. Taksamo wytyka w „Moraliach“ błahe i płytkie komentarze, którymi zamiast biblii karmiło się ludzi.

²) Wymieniam je: Ogród fr. ll. cz. fr. 123, 191, 255, 278, 286, 376 ll. 1, 44, 52, 105, 49, 50, 51, 52, 88, 93, 100, 103, 196, 206, IV 20 (wzgl.), 210 (?), 246 (?).

³) Ten podstępny sposób wypowiedzania nauki ezoterycznej spotykamy w epickiej poezyi włoskiej, apoteozującej walki chrześcijan z niewiernymi. Tam często wypowiadali poeci przez usta mahometan lub demonów niechrześcijańskie zdania, jakich sami otwarcie wypowiedzieć nie mogli. Wspomniany Pulci n. p. wkłada w usta demona Astarotha sądy o względnej wartości religij.

którzy wywarli wpływ na Potockiego, co widać choćby tylko z „Boju rycerza chrześcijańskiego“. Prócz historyków starożytnych czytał i nowszych a to Stradę, szczególnie zaś Thuana, którego dzieje dostarczyły mu wątku do „Historii... Tressy i Gazele w Hollandyjej panien“.

Jako wychowanek szkół arjańskich (jakich, rzecz na przyszłość zapewne także nie rozstrzygnięta) zwrócił się Potocki na przód do tematów religijnych, bo najwięcej odpowiadały jego ówczesnemu kierunkowi duchowemu. Jakież on był? Wyrósłszy w atmosferze socynianizmu, który pod przymusem dopiero opuścił, wysuwał na pierwsze miejsce względy religijne, gdyż tylko w głębokiej i żywej wierze widział szczęście człowieka.

Potrzeba silnego uprzytomnienia sobie jak wielką rolę odgrywały przekonania wyznaniowe i wiara wogóle w XVII w., aby mózdz sprawiedliwie ocenić religijną poezję luźniańskiego poety. My, ludzie współcześni zatraciliśmy w gorączce życia prawie zupełnie zmysł religijny a wyznawanie wiary odczuwaliśmy jako rzecz uciążliwą i porzucając lub zaniedbując jej zewnętrzne formy tracąc z czasem i nią samą, ubożąc w ten sposób swoją duszę. Indyferentyzm religijny staje się coraz częstszym zjawiskiem, za którym idzie płytkość duchowa i umysłowa, bo większość ludzi jest niezdolną do zastąpienia wiary czemkolwiek innym, mogącem choćby w dalekiem przybliżeniu wypełnić tę lukę. Jakże inaczej było w XVII w. Pod tym względem zaprawdę dużo bogatszy od nas. Tam wzbudzały przekonania religijne silne namiętności, doprowadzały do tragicznych nieraz konfliktów, w których ścierały się ze sobą nie tylko jednostki lecz i całe obozy. Pamiętając o tem zrozumiemy, że religijna twórczość Potockiego nie była tak bardzo oddaloną od życia, owszem tkwiła w niem zupełnie. Lecz ono samo wywiodło go także na inne drogi.

Kiedy wierszował biblijne księgi, by stworzyć olbrzymią parafrazę Starego i Nowego Zakonu, nachylał równocześnie ciekawe ucho ku zgiełkowi światowemu i stąd zrodził się inny rys jego poezji, moralizatorstwo. Rozmyślając nad dziełami świata i zestawiając je z prawdami i zasadami wiary, zaczął krytycznie patrzeć się na czyny ludzi i zaczął ich nauczać, zrazu w formie allegorycznej zachęcając do enoty obrazami rozkoszy niebieskiej lub odstręczając od zabaw widokiem znikomej i grzesznej rozkoszy światowej, którą radzi zwalczać tak jak jego rycerz w „Po-

jedyńku rycerza chrześcijańskiego“. Jakkolwiek zewnętrzny charakter tej poezji średniowieczny, to twórca ich bynajmniej średniowiecznym nie był, lecz rzuciwszy moralizowanie począł nawoływać do służby dla ojczyzny, nad którą biadał już w „Judyce“, wzywając Boga, by zesłał Polsce podobną bohaterską niewiastę.

Tu odsłania się drugi czynnik twórczości Potockiego, znowu w życiu swoje zawiąsy mający. Z biegiem lat piętrzące się wypadki odkrywały coraz wyraźniej groźne rysy w budynku państwowości polskiej i poeta luźniański pokazuje się w tym kierunku również dobrym obserwatorem, bystro wysnuwającym fatalne konkluzje z przesłanek, które dla wielu wydawały się stanem świetnym. Te przesłanki, a myślimy o urągających zdrowemu rozumowi wewnątrzno- i zewnątrzpolitycznych stosunkach Polski znalazły niejednokrotnie swoje odbicie czy w „Poczie“, czy „Ogrodzie fraszek“, „Moraljach“, „Argenidzie“ i t. d. Nie widać tam wprawdzie statysty, starającego się zgotować lekarstwo na zło niszczące chory organizm, ale dobrego syna, który sam nie umiejąc leczyć woła o lekarzy, by wreszcie, z tragiczną rezygnacją, porównując się do psa, ostrzegającego gospodarza przed złoczyńcami, zakończyć swą wierną służbę słowami :

*„Darmo szczeka pies stary, to będzie miał zyskiem,
 Że mu się wręcz, albo też dostanie pociskiem,
 Śpią wszyscy na obiedwie uszy jako w lesie.
 Nik nie wyjdzie, nie ujrzy, pies szczeka, wiatr niesie.¹⁾*

Tak zacząwszy od wierszy religijnych, przedzierzga się Potocki w poetę dużej miary, który przerastając żywiołowością i rozpędem swego talentu twórczego współczesnych pisarzy, staje się wykładnikiem duszy szlacheckiej XVII. w. a dzieła jego zwierciadłem czystem, w którym Polska i Polacy jego czasów zostawili niezatarty obraz. Prawdziwe to malowidło holenderskie, pełne najdrobniejszych szczegółów, składających się na całość, w której światła i cienie toczą ze sobą walkę pełną tragicznych momentów. W takich chwilach rozrasta się w naszych oczach postać autora tych obrazów, poezya jego nabiera wartości absolutnych, natężenie uczucia i myśli rośnie wysoko nadając dziełom wartość wieczną.

¹⁾ Sp. r. ll. 76.

Wynurza się z nich ku nam niezwykle ujmująca postać autora, szlachcica — ziemianina z krwi i kości, który w czyn wprowadził to co głosił w dziesiątkach tysięcy swych licznych wierszy, w utworach przepojonych mądrością życiową. Żądając od ludzi zgodnego pożycia i wzajemnego poszanowania sam dawał przykład tego z braćmi swoimi, bo jak mówi :

*„Nie było nigdy złego między nami trzoma,
Nie dzielił nas kawalcem nikt ojczyściej roli,
Gdy każdy zgodę, niżli dobre mienie woli.
Zazdrość i ambicya, która jeszcze z sobą
Rodzonych zwykła wadzić pod jedną wątrową,
Niepostrzeżona w żadnym z nas...¹⁾).*

Równie dobrym był mężem i choć raz tylko i to nie imiennie o swojej żonie mówi, widzimy z jego słów, że gotów był dla niej poświęcić swoje mienie i pójść śladem innych na tułaczkę.²⁾ Kłopoty i troski, których powodem było trwanie żony Wacława przy arjaniźmie, były pierwszym ogniwem w łańcuchu rodzinnych nieszczęść, które nie oszczędzały poety, godząc raz po razu śmiertelnymi pociskami w dzieci ukochane. Będąc najlepszym ojcem, stał się i najnieszczęśliwszym i miał cieszyć oczy widokiem synów, godnie dzierzących klejnot herbowy, żył w smutku, bo śmierć mu nie :

*„...nie zostawi, krom papieru a pióra,
Żebym pisał nagrobki w moim domu pustem,
Rzewnych lez, które z oczu płyną, inkaustem“³⁾*

I płynęły obficie, począwszy od trenów na śmierć syna Stefana, oplakiwanego także w „Nagrobkach“, „Poczeie herbów“, gdzie i dwojgu młodszym dzieciom, Zofii i Jerzemu wspomnienie poświęcił, dalej w „Peryodach“ aż do „Abrysu ostatniego żalu“, poświęconego skargom i narzekaniom nad grobem już stojącego starca po śmierci ostatniego dziecka, syna Jerzego, takim trudem z opresyj gardłowych wydobytego, a tem droższego, że już jedynego. Zmiażdżony zupełnie ciosami nieodwołalnego losu, wołał o sobie w dedykacji Syloreta ukochanej synowej a wdowie po Jerzym :

¹⁾ Ogród fraszek. Część I. fraszka 185.

²⁾ Por. niżej str. 20 cytat z Argenidy.

³⁾ Spuśc. ręk. t. I. str. 83.

*„Nie masz nad mnie sieroty, uważywszy czymem
Był? a czymem teraz jest? sądów bożych biczem
Strasliwie porażony, niczem przebóg! niczem”¹⁾*

Jedyne ukojenie i upragniony spokój znajdował w życiu ziemiańskim. Ono było dlań ideałem „życioto spokojnego“. Rozkoszą napawały go pasące się trzody, pasterze wygrywający „duny“ na fujarkach, słowiki otrzepujące skrzydła z ramięj rosy i skowronki bujające hen pod niebiosami. Praca oracza lub rybaka zachwycała go, lecz najwięcej radości sprawiało myślistwo, przebywanie w lasach, których miłością drżą strofy Syloreta²⁾, dokumentujące zarazem rozwój sztuki Potockiego, który we wspomnianych wyżej trenach na śmierć syna Stefana nie może sobie poradzić z całym mnóstwem spostrzeżeń, gromadząc je niedołącznie koło siebie — w Sylorecie zaś daje pełny obraz, brzmiący dla nas, si parva magnis comparari licet, jak uwertura lasu litewskiego z „Pana Tadeusza“.

Umiłowawszy silnie przyrodę oddał się cały ojcowiznie, na którą wprawdzie skarży się żartobliwie we fraszce „Na majątności podgórskie“, i zapobiegliwą pracą wzbogacił się znacznie, jednając sobie zaletami charakteru przyjaciół, uznanie wśród braci szlacheckiej i zachowanie u dworu, o czym świadczy podczaszostwo krakowskie³⁾, którem go Jan III. zaszczycił, wywdzięczając się za „Merkuryusza“. Większym jednak tytułem do tej wdzięczności była pisarska działalność poety służąca pochwalę i obronie starych enót i zwyczajów przed skażeniem ich modnymi naleciałościami, walka ze strupieszalnymi przekonaniami ciemnych mas szlacheckich, na pasku przez magnatów wiedzionych i umiłowanie Polski, której konterfekt odmalował wiernie, bo ukochał głęboko.

II.

Ziemianin-szlachcic, szlachcic najwięcej miejsca w utworach swoich poświęcił a jako widomy pomnik silnego i żywego poczucia

¹⁾ Wacław Potocki. Wojna Chocińska. Merkuryusz. Pełna. Peryody. Wiersze drobne. Warszawa 1880. str. 411.

²⁾ Syloret albo prawdziwy obraz męstwa... Przez WMP. Wacława z Potoku Potockiego... odnowiony 1764 str. 27, 28.

³⁾ Tu wspominamy, że 18. IV. 1683 został mianowany komisarzem do szląskich granic. p. Archiwum dla historii liter. VIII. str. 204.

przeciwny nowej szlachcie, tej szczególnie, która prawdziwą zasługą zdobyła klejnot i zachęca inne stany do zdobywania rycerskich pasów i ostróg :

*...kiedy w starej szlachcie ochota wystygła,
Niech wszyscy rzemieślnicy y szewcy od szydła,
Skoro krwią spluczą dziegieć, wypietrze rzemiosło
Wsiądq na koń z warsztatu, a z konia na krzesło.¹⁾*

Jawna w tych słowach chęć utrzymania czystości stanu idzie w parę z dumą, jaką napelnia go poczucie swobody i wolności szlacheckiej, toteż porównując stosunki niemieckie z polskimi, przechwała się polskiem „szlachcie na zagrodzie równy wojewodzie“ i pisze o elektorach :

*„Nie ośm osób, ośmdziesiąt, lecz tysięcy Braci,
Polska ma elektorów wszyscy kandydaci²⁾”.*

W ten ogólnikowy sposób³⁾ mówiąc o wartości i znaczeniu szlachectwa nikogo nie chwalił ponad zasługę i panegirystą nigdy nie był, a że z natury obdarzony był zmysłem satyrycznym, a na świat patrzył się bardzo sceptycznie a nawet pesymistycznie, więc nie zachwycał się szlachtą i jej życiem, które swojemi wadami nastęrczało mu niejednokrotnie sposobność do scharakteryzowania obyczajów całej epoki, o czem dalej mówić będziemy.

¹⁾ Poczet herbów str. 246. ²⁾ ibid. str. 38.

³⁾ Jak unikał wymieniania nazwisk, gdy chodziło o wytknięcie jakichś błędów, świadczy cały szereg wierszy; jeżeli zresztą spotykamy się z nazwiskami to są to zwykle krewni i znajomi poety, przeważnie szlachta podgórska. Nie wspominając już rodzeństwa (por. Ogród fraszek cz. I. 185, 206, 401) i Jana Lipskiego, któremu prócz „Wojny chocimskiej“ poświęcił parę drobniejszych utworów jak: „Sielanka“, „Libusza“ i w „Ogrodzie fraszek“ fraszki l. 182, 437 ll. 355, spotykamy liczne wiersze do spokrewnionych z W. Potockim Morsztynów: „Poczet herbów“ str. 264. „Ogród fraszek“ l. 86, 394; ll. 217, 369, 504; Władysław Morsztyn Ogr. fr. ll. 52; na zamęście jego córki fraszki „Ogrodu“ l. 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140.; Sebastian Rosciszewski, teść syna poety Ogr. frasz. ll. 106; na panegiryk są zakrojone wiersze na śmierć Stanisława Potockiego poległego w wyprawie wiedeńskiej: „Poczet herbów“ przy Pilawie; Ogr. fr. ll. 354; Andrzej Potocki ll. 362 Daniel Potocki, krewniak Wacława, l. 425. O przyjaźni łączącej poetę z Andrzejem Żydowskim świadczą „Wety parnaskie“ str. 426, „Poczet herbów“ przy herbie Doliwa i na str. 278—279; „Ogród fraszek“ ll. 288, 488, poza tymi wymienimy jeszcze Eliasza Łąckiego, o którym w „Merkuryuszu“ i „Ogrodzie fraszek“ l. 182, Michała Jordana l. 361, Andrzeja Lubienieckiego l. 133, Mostowskiego ll. 332.

O ile ze szlachtą obszedł się łagodnie jeszcze o tyle pisząc o senatorach używa samych ciemnych barw i „brać starszą“ jak ją w „Admonicyi“ (Ogr. fr. cz. I. 363) nazywa, karei ostro wyrzucając jej niewdzięczność wobec ojczyzny, niedbalstwo o jej całość, bezgraniczną prywatę. Ich wini prawie o wszystkie klęski jakie spadły na Rzpl. czyniąc im zarzut z zaniechania służby rycerskiej :

*„Szukajże teraz w polu onego comesa,
Jeśli doma nie został, to pewnie u lesa
.....
..... Drugi kieckę głaszcze
Do nosa, cudowną moc muszq mieć te płaszcze¹⁾“.*

Ustępy „Wojny chocimskiej“ o senatorach mówiące, są spokojne jeszcze, mają charakter moralizatorski, napominaniem są i dopiero w „Ogrodzie“ spotykamy silną inwektywę na tych pierworodnych synów — niewdzięczników, tych „miłośników ojczyzny“, którzy się królewsczyznami żywiąc i bogacąc ojczyznę za nie mają :

*„Nie pisać — ale każdemu plwać w oczy
Z takich wyrodków nieszczęśliwych trzeba,
Kto tak ospały, kto tak nieochoczy
Kto stawę w sobie swych przodków zagrzeba.*

*.....
Wstydciesz się, baby, trzebień i karli,
Chwalebnych przodków, jeśli nie kościolów,
Jeśli nie sąmsiad, co oczy rozdarli,
Jeśli nie smutnej ojczyzny popiołów,
Tych, tych obrazów, którzy już pomarli,*

*.....
Czemuż na palcach nosicie sygnety?
Czemuż po ścianach malujecie herby?
Gdy kufle wasza cecha i kalety,
Kiedyście z synów stali się pasierby?*

*.....
Idzie na wojnę ziemianin cnotliwy,
Choć drugi nie ma spelna roli łanu,*

¹⁾ Wojna chocimska str. 151 nn.

*Pan co tysiącem pługów orze niwy,
Do Wisły albo bierze się do Sanu,
Już ma we Gdańsku skarby i archiwy,
A miasto Lwowa patrzy ku Jordanu.*

Chleścąc tak panów ostrą satyrą, wyrzucił im poety sfran-
cuzienie i zwłoszenie, skąpstwo na cele obrony państwa, panosze-
nie się na sejmach, odsuwanie się od służby wojskowej i kończy
przytoczony powyżej w wyjątkach wiersz radą:

*Każ królu na te brzydkie niewieściuchy,
Jako Bolesław jednemu wyrządził,
Robić z łęklivych zajęców kozuchy
Który od niego w okazyj zblądził,
Niechaj w domu z podłymi piecuchy,
Kto nie ma serca do wojny, prządł kądziel,
Lecz gdybyś wszystkie chciał przyrodzić tchorze
Słać po zajęce trzebaby za morze!
Żołnierz co krew swą za ojczyznę celzi.
Niechaj chleb ich je, niechaj wyżej siedzi¹⁾.*

Jak bardzo guębilo go to postępowanie królewiat, korola-
niętami zwie ich w *Moraliach*²⁾, dowodzi, że jeszcze w IV. cz.
„Ogrodu“ wraca do tegosamego tematu, drwiąc z ich tchórz-
stwa we fraszce:

Do panów.

*Orda się zbliża; gotują się trwogi;
Król kolo Lwowa szykuje załogi,
Czegóż już czekać? hej Sarmacka młodzi,
Pana się na rzeź wydawać nie godzi,
Kto mąż do konia! Tchórzowie do Rzymu
Drudzy do Gdańska z pogańskiego dymu!
Kto pierwszy za stół, albo na sejmiku,
Jako widziany daleki od szyku.
Prawda, że się bić samemu nie moda,
Panie marszałku, panie wojewoda!³⁾*

W końcu zwątpił o nich zupełnie i w seryi nagrobków umieścił
także „Nagrobek senatorowi“⁴⁾, narzekając tam na wymarcie
prawdziwych senatorów i cnoty dawnych rodów, miast których

¹⁾ Ogród frasz. l. 363.

²⁾ Sp. r. ll. 80.

³⁾ Ogr. fr. IV. 287.

⁴⁾ Jovialitates str. 51.

panuje tylko „domów lakomych prywatą“, a dodamy jeszcze kradzież grosza publicznego, przeznaczonego na obronę granic, co poruszył poeta w „Rozmowie na sejmiku polityka jednego z kanonikiem“¹⁾, gdzie ksiądz, broniąc się przed zarzutem, że duchowni odsuwają się od ponoszenia ciężarów publicznych, występuje z temiż oskarżeniami na magnatów, iż oni szlachcie

*...włożywszy pod korzec
Lupiąc, mydląc wam oczy i wasze pobory
Nie na wojsko, na swoje obracają dwory,
Na one regimenty nieszczęsne, których się
W wojsku nikt nie dopyta chyba na popisie.*

W „Moraliach“ zaś przedstawiając zupełny upadek obrony narodowej, brak wojska odpowiedniego, stradanie Kamieńca i niebezpieczeństwo napadów tureckich gromi znów panów :

*Ręce są, serca niema, żołnierz w wielkiej nędzy,
Czemuż nie idzie szlachta? nie chce bez pieniędzy.
A kędyż się podziła tak wielu poborów?
Starszyźnie na kupno wsi, na pompę do dworów.“²⁾*

Prócz lupienia publicznych pieniędzy dotyczą karty „Moraliiów“ jeszcze stosunku panów do chłopów. Mówił poeta o chłopach i w „Nowym Zaciągu“ biorąc ich już tam w obronę przed wyzyskiem pańskim, w „Epitafiach seu Nadgrobkach“³⁾ wystawił przejmująco w paru wierszach okropny stan kmieci, którzy mimo ciężkiej pracy nie dla siebie zdobyć nie mogą, bo wszystek krwawy trud na opłacenie podatków i zaspokojenie pańskich żądań marnują, znajdując spokój i wytechnienie po swojej krwawicy bezplodnej dopiero w grobie. Tylko w „Poczcie herbów“ zajął Potocki mniej przychylnie stanowisko, gdzie mówi, że pan bez skrupułu może ociągających się w robocie i słowami tylko obiecujących poprawić się chłopów śmiało Tatarom w Krym sprzedać. Lecz to zapatrywanie, jakby odległe echo średniowiecznej satyry na chłopów: „Chytrze bydlą z pany kmiecie“ jest zupełnie przelotnem, bo w „Moraliach“ broni ich znów przed uciskiem możliwych, żaląc się na los chłopstwa, że choć jednej wiary na równi z bydlem bywają traktowani, a nawet gorzej, bo wół w niedzielę jarzma na karku nie czuje, podczas gdy kmieć bez żadnej ze swej

¹⁾ Ogród fraszek ll. 250.

²⁾ Sp. r. ll. 82,

³⁾ Jovialitates str. 58—59.

strony winy całe życie nie wyciąga szyi z kuny lub gąsiora, aż zdechnie pod cudzymi ploty. jako ofiara wszystkich, gdyż :

*„...wzgardzeńszy od żyda abo od cygana!
 Wszyscy go z skóry lupią, poczurszy od pana.
 Któż, oprócz samych kmieci, bo ci ręki z gliny
 Nie dobędą, przypłaca Adamowej winy!
 Adam w niej, żeby z dziećmi sam miał, grzebie;
 Chłop dla kogo inszego robi, nie dla siebie.
 Radby w ziemię, gdy każą do dwora, zagrzebał,
 Bo się będzie gąsiora, będzie kijów się bał.
 Niesie duszę, bo kości wyglądają z skóry,
 Żeby księdzu decymę, królowi pobory
 I panu czynisz zapłacił. Więc go trzeba zabić,
 Bo niemasz co krom dzieci wyglodzonych grabić.
 Nie jeden się też wiesi, woli na powrozie,
 Niż umrzeć od bicia albo w gąsiorze na mrozie 1).*

Silne poczucie ludzkości wzdryga się w poczucie na widok takiego upokorzenia, takiej nędzy bezmiernej i ucisku tyrańskiego wywołując na jego usta słowa oburzenia na bezlitosnych i okrutnych panów, którzy :

*„Śmieją iść, zatrapiewszy czleka, do kościoła,
 Pacierz mówić, żeby niem pomógł jego duszy,
 Pełne oczy krwię, pełne krzyku mając uszy²⁾.*

Ale nietylko przed uciskiem ze strony panów bronili Potocki chłopów, lecz wypominał również i duchowieństwu, że nakaz obchodzenia świąt stwarza kmieciom tylko sposobność do rozpijanania się po karczmach. co pociąga dalej za sobą rozkrzewienie się złodziejstwa. bo nie mogąc w święto zapracować na siebie, zmuszony jest chłop do cudzej zaglądać spiżarni³⁾. Przedewszystkiem jednak gani księżom, że ciągną z chłopstwa co się da tylko, czyto za przeróżne funkcyjne kościelne, jak spowiedź, msze św., czyto świętopietrza, kolędy, dziesięciny, czy wreszcie duże opłaty za groby i pogrzeby.

Nie o to jedynie zaczepia ich, ale wogóle poddaje ostrej krytyce całe duchowieństwo polskie XVII. w. tak wyższe jak i niższe, nie oszczędzając nikogo i niczego. Dłaczego tak z nimi się obszedł, dlaczego ciemny ich obraz w pismach swoich im wy-

1) Sp. r. ll. 90.

2) ibid.

3) Sp. r. ll 92.

stawil zrozumiemy, gdy zważymy, że to były arjanin, który wiele od księży za przekonania religijne wycierpiał i że duchowieństwo ówczesne także bez wad nie było. W każdym wypadku jednak chcąc nakreślić wizerunek księdza polskiego z XVII. w. musimy w wielkiej mierze na dziełach Potockiego się oprzeć, bo choć z jednej strony trzeba mu zarzucić przesadę, to z drugiej musi się przyznać, że co gani, słusznie gani a przede wszystkim groźny dla wiary upadek pobożności wśród samych księży, brak miłosierdzia, wyzysk wiernych, nietrzeźwość, nieprzestrzeganie własnych zakazów, lakomstwo. Ze skargami na te błędy występuje już w „Nowym zaciągu” (str. 173), lecz tam nie mówi wszystkiego, tłumacząc się, że

*...jeśli Chrystusowi zatykali usta
Kiedy im prawdę mówił: zamilczę ostatka
Może się taki znaleźć co też i mnie zatka¹⁾.*

Powoli jednak zdobywał się coraz więcej na odwagę i w „Poczie” n. p. często wytyka błędy duchowieństwa²⁾ i napomina do przykładnego życia, bo książdz :

*„Jeśli przykładnym życiem nauk nie podeprze
Nie tylko czerni, ale z owiec robi wieprze“.*

Gani ich za zbytne folgowanie ciału i dbanie o rzeczy doczesne grożąc, że gdy książdz nie będzie pilnował „kluczy Piotrowych do nieba“, które ma w rękę, to w końcu sam nieba nie ujrzy i „zostanie na dworzo“ (Poczet herbów 114). Na kartach „Pocztu“ wypomina im kilkakrotnie pobieranie dziesięciny, która tylko na własną obracają korzyść. Nigdy im jej darować nie może i w przytoczonej już wyżej „Rozmowie na sejmiku“³⁾ podszywając się pod postać polityka żąda, by księża na równi ze szlachtą placili podatki. tembardziej, że otrzymują dziesięcinę. Godząc się ostatecznie na „decymy“ byle „bez krzywdy wytykane były wedle czasu“⁴⁾ oburza się na klątwy księżę za nie,⁵⁾ lecz w końcu śmieje się z nich, zobaczywszy ich bezsilność⁶⁾. Byłby im jednak i to wszystko darował, gdyby duchowieństwo pieniądze z Rzpl.

¹⁾ Nowy Zaciąg str. 173. ²⁾ Pijaństwo szczególnie często n. p. str. 83—84, str. 142. Przy tej sposobności zauważyć trzeba, że powraca dc tego tematu i w „Ogrodzie fraszek“: I 129, 474, 499; II 30; III 23, 26, 27 47, 188; IV 140. ³⁾ Ogród fraszek III. 250. ⁴⁾ ibid. ⁵⁾ ibid. III. 125.

⁶⁾ „Moralia“ vide Sp. r. II. 102.

zebrane choć w części na potrzeby ojczyznyłożyło, toteż poeta widząc jak marnują się te sumy krwawym znojem kmiecia zapracowane wybuchnął oburzeniem na księży, że :

*Wolą nieprzyjaciółom na rabunek chować
Pieniądże tu zebrane, niż suplementować
Konającą ojczyznę ...
Wolą wieść za granicę i darmo dać komu
Niżli węglów podeprzeć pochylego domu¹⁾.*

Osądziwszy surowo brak ofiarności u księży na cele państwa przypisuje im prócz tego szkodliwy wpływ na sprawy publiczne zwracając się przeciw tej stronie ich działalności, mówi :

*...najlepiej w kościele dyskutować księży,
Nie mieszać się w ratusze ; przez cóż się rozsuly
Państwa gawrskie, jeżeli nie przez kapituly,
Miecz mieczem, a plesz pleszem, kto się czemu święci
Tego niechaj pilnuje..²⁾*

Ale i „dyskursy“ kościelne nie unikają krytycznego spojrzenia poety, szydzącego z mieszania łaciny do kościoła, do kazań szczególnie :

*...Na cóż mieszać łacińskie w polski język cwikle?
Tylkoć to tak trefniśiów strojono przy dworze.
Na cóż się kaznodziei nim czynić w perorze?
Abo słuchaczów? ledwie bo zrozumie kilku ;
Drugim jakby też prawil o żelaznym wilku³⁾.*

Wyśmiewał się także z nieuctwa duchownych (Ogród II. 92), ganił przychlebianie się możliwym a przedewszystkiem zbyt swobodne życie, stojące w jaskrawej sprzeczności z żądaniami poety, wypowiedzianymi w „Ogrodzie fraszek“ (II. 368). Nie oszczędził przytem i mnichów, widząc w klasztorach, na długo przed biskupem warmińskim, tylko gniazda darmożjadów (Ogr. fr. II. 366), których przymuszone modlitwy niczem są dla Boga. (Ogród fr. II. 370). Kwestarz, tak sympatyczna dla nas postać u Chodźki, wychodzi w „Ogrodzie“ na wykpięgrosza lub nawet gorzej (Ogród II. 388). Jezuitów w spokoju także nie zostawił

¹⁾ Wojna chocimska 117.

²⁾ *ibid.* str. 112—113.

³⁾ „Moralia“ vide Sp. r. II. 97. tamże więcej przyczynków do tego, wszystkie drwiące z łaciny kościelnej, niezrozumiałej często nawet dla tych, którzy jej przy nabożeństwie używają. Por. Jovialites: Sol in cancro.

a choć ogólnie przecież i im przypisał łatkę (Ogród II. 319, 351; III. 77 IV 9.) a jedynie Reformatów pochwalił jako prawdziwych pokornych sług Bożych¹⁾. Prócz wspomnianych wyżej błędów razi poetę lakomstwo i cheiwość księży, co nawet drastycznie wypomina, wskazując źródła tej cheiwości (Ogr. fr. I. 173) i żali się, że duchowni posiadli trzy czwarte Rzpl., bo :

*„Księża i wsi i wszystkie wykupili miasta.
Jeśli które szlachecką dzierżawą się mienią,
U bogi szlacheć rożeń, ksiądz trzyma pieczęcią?²⁾”*

Odtąd co chwila powtarza skargę na „Uciśnienie szlacheckiego od duchownego stanu“, wołając :

Ciasno nam królu w Polsce; racz nas rozprowadzić

*Trzy części księża twojej posiadli korony,
Że im i ziemię płacić musimy na groby.
Schną ciała, kiedy zbyt rosą w nich wątroby.
Sami dzieci nie rodzą, a lub się kto żeni
Lubo rodzi, płac księdzu tak, jako zaceni.*

*A co naprzód być miało, kładę na ostatku,
Że z nami powszechnego nie placą podatku.
Tak z onej oplakanej w Polsce czwartej części,
Choć i tę duchowieństwo na poly zagęści,
Żeby wolnego kąta trudno w niej wynacać,
Musimy ich krwią bronić i mieszkaniem oplacać³⁾.*

Mówiąc o duchowieństwie często porusza Potocki kwestyę wiary. Była ona jednym z najżywotniejszych zagadnień życiowych poety, źródłem wielu trosk, smutków, strapiień, i niepoko-
jów, napaści ze strony byłych współwyznawców arjańskich, które odpierał głęboko odczuty wierszem: „Respons na wyuzdany wiersz jednego pseudo-apostola“⁴⁾ Najwięcej jednak

¹⁾ Ogród fr. II 27, 378, 469; „Moralia“ vide Sp. r. II. 104, tamże napaść na Jezuitów. ²⁾ Ogród III. 220, o tem również III. 250.

³⁾ Ogr. fr. III. 233; prócz tego poświęcił poeta dobrom i majątkom księży fraszki Ogródu I 291; II 40, 370, 372; III 183, 220; IV 222.

⁴⁾ Prawdopodobnie był tym pseudo-apostolem Przykowski wuj poety, na co wskazują słowa wiersza :

*Pisałbym jeszcze więcej, lecz szanuję wuja
A kiedyby też wuj szanował siostrzeńca*

Pewnie, żeby był uszedł z responsu rumieńca. Ogr. IV. 20 w 88-90.

ucierpiał o arjaństwo żony, która w błędzie religijnym trwając sprowadziła na głowę męża groźbę wygnania z ojczyzny. Odbiło się to szerokiem echem w Argenidzie, dając Potockiemu sposobność do wypowiedzenia poglądów na prześladowania religijne w Polsce i wartości samej wiary :

*„Trudno chwalić zaiste rzecz pełną nagany,
Gdy z jednego królestwa nie Hyperejany,
Bo im siłą i liczbą nie zrównają, ale
Ludzi dobrych wygnano nie niewinnych całe.
Okrom wiary, którą z rodziców wyszali.
I dla tego się jej też upornie trzymali.
Wszystkich ludzi na świecie powszechna przywara.
Że najlepsza, co się w niej porodziła wiara :
Która, że jest osobnym pewnie darem bożym
Darcemnie, przymuszając, nad ludźmi się srożym.
A co rzecz jeszcze gorsza! gdy z tamtego zboru
Wiele ludzi grubego postrzegłszy erroru
W Kościół weszli powszechny, tamże do ćwiczenia
Dzieci daje : więc że mieć tyle rozgarnienia
Białogłowy nie mogą, które bez rozsądku
Afektem się swej wiary trzymają początku ;
Dlaczego z niemi, albo małżeństwo rozprzegać
Albo niewinnych mężów do prawa pociągać,
Że z niemi żyją, żywszy już tak czas niematy.
Kiedy drugie do usług synów wychowały
Tej Rzeczypospolitej ; albo że ich gwałtem
Tyrańskim od ich sekty nie nawrócą kształtem
Bezrozumna gorliwość...¹⁾*

Taż skargą na prześladowania za wiarę rozpoczął w 1675. „Historią równiej odwagi... Tressy i Gazele...” przypisując tam winę zniszczenia kwitnących państw i narodów zbytnej gorliwości księży, chcących złączyć wszystkich w jednym kościele, a nie baczących, że nieczem tylko odpędza się ludzi od siebie, bo

*„Nikt nie chce, ani sam Bóg potrzebuje, żeby
Z musu mu Człowiek służył i wierę, dobrze by
W Chrześcijańskich królestwach (ale i u nas tu)*

¹⁾ Argenida cz. II. str. 197.

*Przed źniwem wedle pisma nie wyrywać chwastu,
Żeby zaś, co przykładem widzimy obrzydlen,
Żytu się niedostało niewczasem plewidlem¹⁾.*

Otwarciej jeszcze, bo wyraźnie na prześladowanie arian wskazując, wypowiedział się Potocki w 193 fraszce I. cz. Ogrodu, zatytułowanej pierwotnie: „Kaduki arjańskie“, później przez ostrożność zmienionej na „Kto mocniejszy ten lepszy“. Mógł wiersz ten napisać tylko człowiek mądry i patrzący jasno w przeszłość. Wartość jego jest jeszcze większa, że sine ira et studio wykazuje w krótkich lecz dobitnych wywodach brak wszelkich podstaw moralnych do takiego gwałtownego nawracania bliźnich do tej „strasznej inkwizycyi, pod której maską tyrańskie się rabieży kryły“²⁾

Wprawdzie możnaby z tych miejsc wnioskować, że powrót do katolicyzmu nie był szczery — lecz nie odpowiadałoby to prawdzie, gdyż o czem innym świadczy wspomniany już wyżej „Respons“ zawierający krytykę, wprawdzie dość powierzchowną, nauk Socyna, Smalcjusza i Schlichtynga, a zarazem radość z powodu powrotu na łono kościoła:

*...Bogu chwala, że na mnie siwizny
Błąd nie zastał; w tej wierze, w której teraz stoję,
Byłe nie martwa była, śmierci się nie boję³⁾.*

Nie martwą była jego wiara lecz żywą i gorącą, toteż takiej samej wymagał od innych, a nie widząc jej gromił surowo, narzekając na upadek pobożności w Polsce, na płytkość wiary:

*Kaplic gwałt po palacach złoconych cudownie
W sercu nie masz i jednej, wszystko powierzchowne⁴⁾.*

Cały „Nowy Zaciąg“ pełen takich inwektyw, siekających wszystkich bez wyjątku, magnatów i szlachtę, którym wyrzuca ostro oziębłość we wierze, przyznając bezstronnie, że dziś:

*„Wiara wszystka przy księży, i moję rzec śmieie,
Że jej nikędy nie znąc u nas, tylko w kościele.
Pódź do dworu! do wojska, podź do sądu, wszędy
Cnotę ujźrysz Żydowską, pogańskie obrzędę,
Przypatrz się obyczajom, Kościół się ich wstydzę
Kiedy się niemi gorszą poganie i żydzi.*

¹⁾ Sp. r. l. 77.

²⁾ Sp. r. l. 76.

³⁾ Ogród fraszek IV. 20.

⁴⁾ Nowy Zaciąg str. 173.

*W uściecech żarliwej wiary aż nazbyt, a pod nią
Dziś polityka, przed tym co bywało zbrodnią.¹⁾*

Nie zadawał się samem wytykaniem upadku wiary, lecz szukał również i jego przyczyn, czemu poświęcił nawet osobną fraszkę w „Ogrodzie fraszek“. „Przyczyny oziębłości w nabożeństwie“²⁾ Widzi je nadewszystkiem w słabości ciała ludzkiego, w nieodpowiednim doborze duchownych, burzących wiarę w duszach wiernych fałszywem postępowaniem. Jeżeli wśród tego padnie z ust jego zbyt ostre słowo, trudno mu robić zarzut, bo uznając wiarę za podstawę społeczeństwa, uważał za swój obowiązek chrześcijanina-katolika i obywatela budzić sumienia ludzkie z uśpiania. A gdy widział bezskuteczność nawoływań, musiał ostatecznie z poddaniem się twardej rzeczywistości z rozpaczą prawie w Moraliach zawołać :

*„Śpi świat pijany... Djabel na warcie, żeby nikt nie budził
(stoi,*

*Grozi palcem z daleka, psów nawet popoi...
Żeby spali, nie szczeka żaden na katedrze
Abo niezrozumiałym głosem ; chcieli pyska
Uchylić który, chleba po kawalku ciska.
Niechżeby który krzyknął, jako ogar w borze,
Heretyk! zamurować na śmierć go w klasztorze!
Abo ściąć! abo spalić! tak smaczny sen światu
Przerzywać! niech paszczeki swej się sprawi katu!
Gdzie drudzy syrenami przyśpiewują, z lekka
Przygryzając, żeby spał tym smaczniej, on szczeka³⁾).*

KONIEC ROZDZIAŁU II.

¹⁾ Poczest herbów str. 189.

²⁾ Ogr. fr. cz. II. 228.

³⁾ Sp. r. II. 108.

Część urzędowa.

I. Skład grona nauczycielskiego w roku szkolnym 1913/14.

A) Nauczyciele przedmiotów obowiązkowych.

1. **Kurowski Józef**, dyrektor VI. r.
2. **Bromowicz Ferdynand**, prof., przez cały rok na urlopie.
3. **Chłap Antoni**, prof., zawiadowca bibl. książek szkol. dla ubogich uczniów, uczył j. łac. w kl. VII, VIIIA, j. gr. w kl. VIIIB, tyg. godz. 15.
4. **Gołąb Marcin**, naucz., zawiadowca pol. bibl. uczniów, gosp. kl. VIIIA, uczył j. łac. w kl. IIIA, VIIIB, j. gr. w kl. VIIIA, tyg. godz. 16 przez cały rok; nadto od 1. kwiet. do końca r. szk. j. gr. w kl. Vb, + 5 godz. tyg.
5. **Fischer Stanisław**, prof., gosp. kl. IIc, uczył j. pol. w kl. IVa, VIa, VIb, j. łac. w kl. IIc, tyg. godz. 15.
6. **Dr. Gofron Bartłomiej**, naucz., w II. półr. gosp. kl. Va, uczył j. gr. w kl. Va, VI b, j. niem. w kl. IVa, prop. fil. w kl. VII, VIIIA, VIIIB, tyg. godz. 19.
7. **Kantor Józef**, prof. VIII r., członek Komisji antrop. Akad. Um. w Krakowie, gosp. kl. VIIIB, uczył j. pol. w kl. IIa, IVb, VIIIA, VIIIB, tyg. godz. 15.
8. **Łasiński Edmund**, prof., zawiadowca gabinetu przyrodniczego, uczył hist. nat. w kl. Ia, Ib, IIa, IIb, IIc, Va, Vb, tyg. godz. 16.
9. **Ks. Nalepa Alojzy**, prof. VIII r., prefekt bursy gim., uczył religii w kl. Ia, Ib, IIa, VIa, VIb, VII, VIIIA, VIIIB, tyg. godz. 16.
10. **Nowak Bronisław**, prof., gosp. kl. IIIA, uczył geogr. i hist. w kl. Ia, IIIA, IIIB, VII, kaligr. w kl. Ia, Ib, Ic, tyg. godz. 19.
11. **Ks. Pawlus Michał**, naucz., uczył religii w kl. Ic, IIb, IIc, IIIA, IIIB, IVa, IVb, Va, Vb, tyg. godz. 18.
12. **Serwin Bogusław**, prof., gosp. kl. IIIB, uczył j. pol. w kl. IIIB, Va, Vb, j. łac. w kl. III b, tyg. godz. 15.

13. **Słuszkiewicz Franciszek**, prof. VIII. r., zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył mat. w kl. VIa, Vb, fiz. w kl. IIIa, IIIb, VIIa., VIIIb, tyg. godz. 16.
14. **Stankiewicz Bronisław**, prof., zawiadowca gab. archeologicznego, gosp. kl. VII, uczył j. łac. w kl. VIa, j. gr. w kl. IIIa, VII, tyg. godz. 15.
15. **Sutkowski Stanisław**, prof., zawiadowca gab. geogr., uczył geogr. w kl. Ib, geogr. i hist. w kl. Va, Vb, VIa, Vb, tyg. godz. 18.
16. **Szynyt Jan**, prof., zawiadowca bibl. naucz., gosp. kl. Vb, uczył j. łac. w kl. IVb, j. gr. w kl. Vb, VIa, tyg. godz. 16 do 31. marca.
17. **Trzpis Henryk**, prof. VIII. r., uczył j. pol. w kl. Ia, Ib, Ic, IIIa, VII, tyg. godz. 15.
18. **Tyczka Franciszek**, prof. VIII. r., zawiadowca niem. bibl. uczniów, gosp. kl. VI a, uczył j. niem. w kl. VIa, VII. VIIIa, VIIIb, tyg. godz. 16.
19. **Urbanek Józef**, prof., od 1. kwietnia do końca roku szk. gosp. kl. Vb i zawiadowca bibl. naucz., uczył przez cały rok szkolny mat. w kl. Va, Vb, VII, VIIIa, VIIIb, fiz. w kl. VII, tyg. godz. 17.
20. **Wilusz Zdzisław**, prof., uczył geogr. i hist. w kl. Ic, IVa, IVb, VIIIa, VIIIb, tyg. godz. 18.
21. **Bieńczyk Karol**, egz. zast. naucz., gosp. kl. Ic, uczył mat. w kl. Ib, Ic, IIa, hist. nat. w kl. Ic, VIa, Vb, fiz. w kl. IVa, IVb, tyg. godz. 21.
22. **Budzik Ignacy**, zast. naucz., w I. półr. gosp. kl. Ia, w II. półr. gosp. kl. IVa, uczył w I. półr. j. łac. w kl. Ia, IIa, j. gr. w kl. IIIb, tyg. godz. 17; w II. półr. uczył j. łac. w kl. Ia, j. gr. w kl. IIIb, IVa, IVb, tyg. godz. 19.
23. **Dr. Chrupek Wiktor**, egz. zast. naucz., uczył w II. półr. j. niem. w kl. IIa, IIb, IIc, IIIa, tyg. godz. 16.
24. **Czechowski Adam**, zast. naucz., uczył mat. w kl. Ia, IIb, IIc, IIIa, IIIb, IVa, IVb, tyg. godz. 21.
25. **Gardziel Stanisław**, zast. naucz., gosp. kl. IVb, uczył j. pol. w kl. IIc, j. łac. w kl. IIb, j. gr. w kl. IVa, IVb przez I. półr., tyg. godz. 18.
26. **Gruszka Rudolf**, zast. naucz., gosp. kl. Ib, uczył w I. półr. j. niem. w kl. Ia, Ib, IIIa, IIIb, tyg. godz. 18; w II półr.

- j. lae. w kl. Ib, Ic, j. niem. w kl. IIb, tyg. godz. 16; nadto od 1. kwietnia do końca r. szk. j. lae. w kl. IIb, + 6 godz. tyg.
27. **Halkiewicz Eugeniusz**, zast. naucz., gosp. kl. IIb, uczył j. pol. w kl. IIb, geogr. i hist. w kl. IIa, IIb, IIc, hist. w kl. Ib, tyg. godz. 18.
28. **Krawczyński Jan**, zast. naucz., gosp. kl. IIa, uczył j. niem. w kl. Ic, IIa, IIb, IIc, tyg. godz. 17 przez I. półr.
29. **Owiński Jan**, egz. zast. naucz., gosp. kl. IVa, uczył j. lae. w kl. Ib, Ic, IVa, tyg. godz. 18 przez I. półr.
30. **Rusin Władysław**, egz. zast. naucz., w I. półr. na urlopie; w II. półr. gosp. kl. Ia, uczył j. pol. w kl. IIc, j. niem. w kl. Ia, Ib, Ic, tyg. godz. 19.
31. **Serwin Stanisław**, egz. zast. naucz., w I. półr. gosp. kl. Va, w II. półr. gosp. kl. IVb, uczył j. niem. w kl. IVb, Va, Vb, VIb, tyg. godz. 16.
32. **Tulecki Józef**, zast. naucz., gosp. kl. IIa, uczył j. lae. w kl. IIa, IIb, IVa od 1. lutego do 31. marca; od 1. kwietnia do końca r. szk. uczył j. lae. w kl. IIa, IVa, IVb, tyg. godz. 18.
33. **Wilczyński Stanisław**, egz. zast. naucz., gosp. kl. VIb, uczył j. lae. w kl. Va, Vb, VIb, do 31. marca, tyg. godz. 18; nadto od 1. kwietnia do końca r. szk. j. gr. w kl. VIa, +5 godz. tyg.
34. **Landfisch Mojżesz**, nauczyciel pomocniczy, uczył rel. mojż. w 2 oddziałach po 1 godz. tyg.

B) Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. **Wilusz Zdzisław**, j. w., uczył historii kraju rodzinnego w I-półr. w kl. VIIa i b, po 1 godz. tyg.
2. **Stankiewicz Bronisław**, j. w., uczył jęz. francuskiego w 2 oddziałach, 4 godz. tyg.
3. **Szmyt Jan**, j. w., uczył stenografii w 2 oddz., 2 godz. tyg.
4. **Urbanek Józef**, j. w., uczył geometrii wykreślnej w 1 oddz. 2 godz. tygodniowo.
5. **Kowalski Wojciech**, dyrektor szkoły wydz., uczył rysunków w 3 oddziałach, 6 godz. tyg.

6. **Timler Adam**, nauczyciel szkoły wydziałowej, uczył gimnastyki w 14 oddziałach, 14 godz. tyg.
7. **Krudowski Jan**, kapelmistrz muzyki salinarnej, uczył śpiewu w 2 oddziałach, 4 godz. tyg.

C) Służba szkolna.

Tercyan : **Jan Chudzik.**

Pomoenicy : **Karol Romanowski.**
Jan Stanisz.

II, Zmiany w składzie grona nauczycielskiego w ciągu r. szk. 1913/14.

Jego Ces. Apostol. Mość raczył najwyższem postanowieniem z dnia 8. stycz. 1914. przyznać dyr. *Józefowi Kurowskiemu* VI. klasę rangi.

J. E. Pan Minister W. i O. rozp. z 27. lip. 1913. l. 25248 (Prezydyum c. k. R. Szk. kr. z 20 sierp. 1913. l. 358 pr.) przyznał prof. *Henrykowi Trzpisowi* VIII. kl. rangi; zamianował egz. zast. naucz. w tut. zakładzie *Jana Owińskiego* nauczycielem głównym w e.k. seminaryum w Rzeszowie od 1. lut. 1914. rozp. z 28. stycz. 1914 l. 5794/913 (c. k. R. Szk. kr. rozp. z 25. lut. 1914, l. 1493/111)

C. k. Rada Szkolna Krajowa :

naadała posadę rzecz. nauczyciela następującym egz. zast. naucz. tut. zakładu : *Józefowi Chłandzie* w e. k. gimnazyum w Łańcucie rozp. z 9. lip. 1913. l. 11472/IV ; *Michałowi Dąbrowskiemu* w e. k. gimn. II. w Nowym Sączu rozp. z 22. lipca 1913, l. 12500/IV ; *Adolfowi Jaślarowi* w e. k. szkole realnej w Tarnobrzegu rozp. 3. sierp. 1913. l. 12884 IV ; *Marcinowi Gołąbowi*, egz. zast. naucz. w e. k. III. gimn. w Krakowie w zakładzie tut. rozp. z 13. lip. 1913, l. 11083/IV ; ks. *Michałowi Pawłusowi*, katechezie czteroklasowej szkoły ludowej męskiej im. Kazimierza Wielkiego, posadę drugiego katechety w tut. zakładzie rozp. z 18. sierp. 1913. l. 13332 IV ; *Stanisławowi Skiminie*, profesorowi w tut. zakładzie, posadę naucz. w e. k. gimn. III. w Krakowie rozp. z 21. sierp. 1913, l. 13342/IV ;

zamianowała zastępcami nauczycieli w tut. zakładzie kandydatów stanu nauczycielskiego : *Ignacego Budzika* rozp. z 21. lip. 1913, l. 11428/IV ; *Stanisława Gardziela* rozp. z 5. września 1913, l. 11796/IV ; *Rudolfa Gruszkę* rozp. z 21. lipca 1913, l. 10.227/IV ; *Eugeniusza Halkiewicza* rozp. z 5. września 1913, l. 14104/IV ;

przeniosła do tutejszego zakładu zastępców nauczycieli : *Jana Krawczyńskiego* z e. k. szkoły real. w Wieliczce rozp. z 3. września 1913 ; *Józefa Tuleckiego* z e. k. gimn. w Podgórzu rozp. z 4. lut. 1914. l. 23098/IV ; z tut. zakładu : *Stanisława Gardziela* do e. k. gimn. św. Jacka w Krakowie rozp. z 16. stycz. 1913, l. 751/IV ; *Franciszka Leję* do e. k. gimn. V. w Krakowie, rozp.

z 9. sierpn. 1913, l. 13.229/IV; *Juliana Sulkowski* do c. k. gimn. w Drohobyczu rozp. z 23. września 1913, l. 14913/IV;

przyznała V. dodatek pięcioletni od 1. czerwca 1913. dyr. *Józefowi Kurowskiemu* rozp. z 21. czerwca 1913, l. 9513/IV; II. dodatek pięcioletni od 1. czerwca 1913. prof. *Henrykowi Trzpisowi* rozp. z 28. czerwca 1913, l. 9512/IV; I. dodatek pięcioletni od 1. sierpn. 1913. prof. *Zdzisławowi Wiluszowi* rozp. z 9. sierpn. 1913, l. 14029/IV;

zatwierdziła w zawodzie naucz. i nadała tytuł „c. k. profesora“ rzeczywistym nauczycielom: *Bogusławowi Serwinowi* rozp. z 18. lip. 1913, l. 12511/IV; *Stanisławowi Skimlinie* rozp. z 18. lip. 1913, l. 7796/IV;

udzieliła bezpłatnego urlopu na cały r. szk. 1913/14 prof. *Ferdynandowi Bromowiczowi* dla sprawowania naucz. czynności w pryw. szkole handl. we Lwowie rozp. z 18. lip. 1913, l. 10623/IV; a płatnego urlopu dla poratowania zdrowia na przeciąg I. półr. 1913/14 egz. zast. naucz. *Drowi Wiktorowi Chrupkowi* rozp. z 17. październ. 1913, l. 16594/IV i egz. zast. naucz. *Władysławowi Rusinowi* rozp. z 17. października 1913, l. 16593/IV, na przeciąg zaś II. półr. celem przygotowania się do egzaminu zast. naucz. *Janowi Krawczyńskiemu* rozp. z 14. stycz. 1914, l. 119/IV, prof. *Janowi Szymtowi* od 1. kwiet. do końca r. szk. dla poratowania zdrowia rozp. z 10. kwietnia 1914, l. 6487/IV.

III. Wykaz planu nauki.

Wykaz lektury z roku 1913/14.

A) Z języka łacińskiego.

Kl. IIIa + b: Cornelius Nepos: Aristides, Miltiades, Cimon, Themistocles, Epaminondas, Pelopidas, Agesilaus.

Kursoryczna lektura: Curtius Rufus, *Historya Aleksandra W.* Ustępy: 1, 2, 5.

Prywatna lektura: w kl. III a: Nepos, *Żywot Foeyona* 4 uczniów, *Konona* 2, *Hannibala* 3, *Hamilkara* 5, *Alecybiadesa* 1, *Trazybulę* 1; z Curtiusa *Historyi* ustępy IV, V, VI, VII, XI. 2 uczniów; wkl. III b: *Nepos, Żywot Hannibala*

2 uczniów, Aleybiadesa 1, Agesilausa 3, z Curjusa Historji ustępy IV, VI, XI 10 uczniów.

Kl. IV a i b: Caesar, Bell. Gall. ks. I, III, IV, VI.

Jako lekturę prywatną zdawało w kl. IV a: Caesar Bell. Gall. ks. II, uczniów 5, ks. V, 1 uczeń, ks. VII, 7 uczniów; w kl. IV b: ks. II, 5 uczniów, ks. V, 1 uczeń, ks. VII, 2 ucz.

Kl. Va + b: Owidyusz: Z „Przemian“ ustęp 1 — 6, 8, 11, 13, 17; z „Kalendarza“ ust. 3, 4, 6; z „Żalów“: ustęp 6. Memorowano 100 wierszy.

Caesar Bell. Gall. VII, 1—22.

Jako prywatną lekturę zdawał z „Heroid“ Penelope Ulixi 1 uczeń; z „Żalów“: Posel z wygnania, Burza na morzu, List do żony; z „Ksiąg miłości“: Nieśmiertelność poetów, Na śmierć Tibulla, Pożegnanie pieśni miłosnych 1 uczeń; Sextus Propertius: Rzym dawniejszy i dzisiejszy 1 uczeń; Tarpeia 2 uczniów.

Livius, Ab urbe condita lib. I, 1—43 i XXI. Jako prywatną lekturę zdawało 7 uczniów wybrane partye z ks. III, V, VIII, XXVI, XXXIX.

Kl. VIa: Sallustius, Bell. Jugurthinum; Cicero, Oratio I in Catil; Vergilius: Aen. I i II, Ecloga I; Laudes vitae rusticae.

Jako lekturę prywatną: Sallustius, Bellum Catilinae 11 uczniów; Cicero, Orationes in Cat. II, III, IV, 1 uczeń; nadto deklamacyę poszczególnych mów z Sallust. Bell. Jugurth. 7 uczniów.

Kl. VIb: Sallust. Bellum Jugurthinum; Cicero Oratio I in Catilinam; Vergil. Ecloga I, VII; Georg. II, 109—176; Aeneidos lib. I, II. Deklamowano około 100 wierszy.

Jako lekturę prywatną zdawał wybrane listy z dzieł Sallustyusza 1 uczeń: III i IV mowę przeciw Katylinie 1 uczeń; Verg. Aen. ks. VII 1 uczeń, ks. VIII 1 uczeń; ks. IX 1 uczeń; ks. XII 1 uczeń; Georg. ks. IV 3 uczniów.

Kl. VII: Cicero, Pro Roscio Amerino, Laelius de amicitia; Vergilius, Aeneis II i VI. Plinius, Listy 7.

Lektura prywatna: Cicero, Divinatio 3 uczniów, De imperio Cn. Pompei 5, Pro Sulla 2, Pro Archia 4 uczniów.

Kl. VIIa: Horatius, Carmina I, 1, 6, 10, 24, 37; II, 1, 2, 13; III, 1—5, 9, 16, 18, 30; IV, 2, 4, 5, 7. Epod. VII, XVI. Epist. I, 1, 20. Tacitus, Annales I, 1—15; II, 41—43, 53—55, 69—73; III, 1—7; IV, 1—9, 34—35, 37—42,

57—59; XIV, 51—56; XV, 38—45, 60—65. Lektura prywatna: Horatius, Satir. I, 1, 3 uczniów, I, 5, 3 ucz., II, 2, 1 ucz., II, 6, 3 uczniów; De arte poetica 1 uczeń; nadto deklamowało pieśni Horacego 23 uczniów.

Kl. VIIIb: Horacy Ody: I ks. 1 — 6, 10, 14, 18, 22, 24, 26, 29, 34, 35, 37; II ks. 2, 3, 6, 7, 10, 13, 14, 16; III ks. 1 — 5, 9, 13, 18, 21, 23, 29, 30; IV ks. 3, 5, 7, 12, 15. Memorowano z I ks. od. 1, 4, 14; z III ks. 30. Epodon liber: 2, 9. Saturarum I, 1, 9. Epistularum I, 2. Taciti Annal. I, 1—5; II, 41—43, 53—55, 69—83; III, 1—7; IV, 1—9, 37—42, 57—59; XIV, 51—56; XV, 60—65; XV, 38—45.

Lektura kursor. Germania 1—20.

B) Z języka greckiego.

Kl. Va: Ksenofont. Anabasis 14 ustępów, z Cyropajdei 2 ustępy. Z Homera Iliady ks. I i ks. III do wiersza 120.

Prywatna lektura 3 uczniów.

Kl. Vb: Ksenofont, Anabasis 15 ust. Jako pryw. lekt. zdawał 1 uczeń 1 ustępy.

Homer Iliada I, III, 1—100 w. Pryw. lekt. 2 uczniów VII pieśń II.

Kl. VIa: Homer. Iliada ks. VI, VIII, IX; kursorycznie zaś ks. X, XVI, XXI.; Herodot ks. V, VI, VII, VIII w wyborze (razem 110 rozdziałów); Plutarch, Żywot Demostenesa.

Jako prywatną lekturę zdawał Hom. Ilias ks. VII 1 uczeń; 10 wybranych pieśni Anakreonta 3 uczniów; Plutarch, Żywot Cyncerona 2 uczniów.

Kl. Vlb: Homer. Iliada ks. VI, VIII, IX, XVI; Herodot ks. VII (w całości).

Prywatna lektura 3 uczniów.

Kl. VII: Homer. Odysea ks. I, V, VI, VIII, IX, XXI. Demost. Mowa Olynt. I, II. Plato Apologia.

Jako lekturę prywatną: Homer, Odyss. ks. VII 1 ucz., XII 2 ucz., XV 2 ucz., XVIII 1 ucz., XX 2 uczn. Plato, Kriton 6 uczniów.

Kl. VIIa: Sofoklesa Elektra. Pryw. lektura: Antygona 3 uczniów. Plato Fedon (w wyjątkach); z Timeusa: Bóg

i świat; z Rzeczypospolitej V: Naczelnicy państw, Ideal wychowania, „Boska Komedya“.

- Kl. VIIIb. Sofokles, Elektra; Plato, Fedon, Miłość platoniczna, Golebniuk, krążek wosku, $\text{Μαθησις} = \text{ἀνέμνησις}$.

Lektura prywatna: Sofokles, Ajas 2 uczniów.

C) Z języka polskiego.

- Kl. Va i b: Oprócz ustępów zawartych w Wypisach czytano: Mickiewicza: Pana Tadeusza; Słowackiego: Balladynę.

Lektura domowa: Sienkiewicza: Krzyżaków czytało 3; Kraszewskiego: Starą baśń 3, Dziecię starego miasta 1; Rodziewiczówny: Pożary i zgliszcza 9; Malczewskiego: Maryę 10; Słowackiego: Horsztyńskiego 8; Maryę Stuart 16, Araba 10, Mindowego 8; Syrokomli: Jana Dęboroga 7, Margiera 4; Fredry: Śluby panieńskie 15, Pana Jowialskiego 9; Danta: Piekło 1; Słowo o pulku Igora 3; Homera Iliadę 1; Kamoensa: Luzyady 2; Tassa: Jeruzolimę Wyzwoaloną 1; Sofoklesa: Edypa króla, Edypa w Kolonie, Antygonę 3; Goszczyńskiego: Zamek kaniowski 11; Prusa: Placówkę 7.

- Kl. VIa i b: Oprócz ustępów zawartych w Wypisach czytano w całości: Kochanowskiego: Odprawę posłów greckich, Treny; Skargi: Drugie Kazanie sejmowe.

Lektura domowa: Wszyscy uczniowie czytali: Sienkiewicza: Trylogię; Rzewuskiego: Listopad; Paska: Pamiętniki; Niemcewicza: Powrót posła; Krasickiego: Satyry.

- Kl. VII: Oprócz ustępów zawartych w Wypisach czytano w całości: Mickiewicza dzieła poetyczne wszystkie; Słowackiego: Bieleckiego i Mindowego; Malczewskiego: Maryę; Fredry: Śluby panieńskie, Nikt mnie nie zna, Zemstę, Jowialskiego, Dożywocie; Goszczyńskiego: Zamek Kaniowski.

Lektura domowa: Uczniowie czytali: Zabłockiego: Sarmatyzm; Niemcewicza: Powrót posła; Felińskiego: Barbarę Radziwiłłównę; Byrona: Korsarza i Giaura; Szekspira: Juliusza Cezara; Fredry: Geldhaba, Damy i huzary, Wielkiego człowieka do małych interesów, Pana Beneta; Słowackiego: Maryę Stuart; Calderona: Księcia niezłomnego; Korzeniowskiego: Kollokacyę i Spekulanta; Sienkiewicza:

Krzyżaków; Prusa: Placówkę i Faraona; Orzeszkowej: Meira Ezołowicza, Nad Niemnem; Reymonta: Ziemię obiecaną; Żeromskiego: Popioły, Rozdziobią nas kruki, wrony; Wyspiańskiego: Warszawiankę, Wesele.

Kl. VIIa i b: Oprócz ustępów zawartych w Wypisach, czytano Słowackiego: Kordyana, Balladynę, Lille Wenedę, Anhellego, Beniowskiego, Księdza Marka; Krasińskiego: Nieboską komedję, Irydyona, Przedświt, Psalm; Korzeniowskiego: Mnicha.

Lektura domowa: Niektóre dzieła Tarnowskiego, Treliaka, Chmielowskiego, Małeckiego, Chrzanowskiego, celniejszych utworów Wyspiańskiego 42, Tetmajera 30, Konopnickiej 20, Żeromskiego 15, Reymonta 10; Orzeszkowej 30.

1) Z języka niemieckiego.

Kl. Va i b: Ustępy z Wypisów niemieckich; nadto obowiązkowa lektura prywatna: Hauff: Die Karawane.

Kl. VIa i b: Ustępy z Wypisów niemieckich; Goethe: Hermann und Dorothea; Grillparzer: Die Ahnfrau, nadto obowiązkowa lektura prywatna.

Kl. VII: Ustępy zawarte w Wypisach; Wilhelm Tell; Goetz v. B.; nadto obowiązkowa lektura prywatna: Die Ahnfrau, Die Jungfrau v. O.

Kl. VIIa i b: Ustępy zawarte w Wypisach; Wallenstein; Käthchen von Heilbronn; nadto obowiązkowa lektura prywatna.

2. Przedmioty nadobowiązkowe.

1. **Historja kraju rodzinnego.** Nauki tej udzielano w kl. VIIa, b w I. półr. po jednej godzinie tygodniowo według programu, przez c. k. Radę szkolną krajową poleconego.

2. **Język francuski.** Oddział I.: Naukę prowadzono na podstawie podręcznika Dra Wękowskiego dla III kl. szkół realnych, przyczem posługiwano się metodą bezpośrednią. Przerobiono do 12. lekcji włącznie.

Oddział II.: Ukończono regularną odmianę imion i czasowników z wyłączeniem konjunktivu na podstawie tego samego podręcznika od lekcji II. do końca.

3. **Gimnastyka.** Nauka gimnastyki odbywała się w 14 godzinach tygodniowo. Uczniów, uczęszczających na tę naukę, po-

dzielono w porze zimowej na 14, a w porze letniej na 7 oddziałów. Każdy oddział miał ćwiczenia gimnastyczne w porze zimowej co tydzień raz, w porze letniej, w dnie pogodne, 2 razy na tydzień. W jednym oddziale ćwiczyło w porze zimowej przeciętnie 28, a w porze letniej 50—60 uczniów.

Naukę gimnastyki prowadzono według systemu szwedzkiego — częścią mieszanego. Poszczególne lekcje obejmowały: Ćwiczenia wolne z przyrządami lub bez przyrządów, ćwiczenia rzędowe, ćwiczenia na przyrządach, rejoye, ćwiczenia w budowaniu piramid, w zapasach i igrzyskach, gry i zabawy towarzyskie, jazdę na kole. Ćwiczenia przerabiano z uczniami ze stosownym stopniowaniem i zmianą.

W dnie pogodne łączył nauczyciel gimnastyki 2 i 3 oddziały uczniów w 1 zastęp, urządzając wycieczki w piękne okolice Bochni, a także do pobliskiej rzeki Raby. Tu pod okiem nauczyciela korzystała młodzież z kąpieli, przy czem pouczano młodszych o sposobie pływania.

4. **Śpiew.** Nauki udzielano w dwu oddziałach po dwie godziny. W niższym oddziale poznali uczniowie elementy teorii muzyki: wszystkie gamy, znaki i doszli w śpiewaniu łatwiejszych interwałów do wstępnych lekcji czytania nut głosem.

Wyższy oddział poświęcił cały prawie czas na występy jako to: wieczór Trzech Wieszców i t. d.

5. **Rysunki.** Nauka rysunków odbywała się w trzech stopniach w poniedziałki, środy i czwartki od 2 do 4 godz. po południu.

Uczniowie stopnia pierwszego, dla wprawy ręki i oka rysowali początkowo metodą Tad'a różne linie krzywe, a z tych układali ornamenta, następnie, uwzględniając blokowanie, rysowali w konturach różne przedmioty z otoczenia, płasko w zarysie rzutowym, nadto motywy, oparte na zasadniczych kształtach geometrycznych.

Uczniowie stopnia drugiego w półroczu pierwszym odbywali ćwiczenia w trafianiu form pędzlem liści zaszuszonych, początkowo farbą neutralną a następnie z uwzględnieniem barwy lokalnej płasko; w drugim półroczu rysowali bryły geometryczne i przedmioty z otoczenia prostej budowy ołówkiem, kredkami, węglem i pędzlem, zaznając się w ten sposób z nauką rysunku perspektywicznego.

Uczniowie stopnia trzeciego rysowali i malowali farbami akwarelowymi, pastelami i różnymi kredkami przedmioty z otoczenia, jak sprzęty szkolne i domowe, naczynia, narzędzia, suknie, owoce, wypchane ptaki i zwierzęta, z natury kwiaty, krzewy i t. p.

6. **Geometria wykreślna.** Nauka geometrii wykreślniej odbywała się w dwu godz. tygodniowo.

Naukę prowadzono według programu dla szkół realnych na podstawie podręcznika Dra Mieczysława Łazarskiego „Zasady geometrii wykreślniej“.

Z geometryą połączoną była nauka rysunków geometrycznych.

7. **Stenografia.** Alfabet, grupy spółgłoskowe, tworzenie wyrazów, sposoby pisania i oznaczania samogłosek w wyrazach, dwugłoski, zrostki, końcówki i znaczniki do opuszczania zakończeń deklinacyjnych włącznie. Od czasu do czasu łatwe dyktaty.
-

IV. Tematy wypacowań piśmiennych.

a) *W języku polskim.*

Klasa Va.

1. Obraz wesela wiejskiego. Na podstawie lekt. szkol. (szk.).
2. Zachód słońca. Na podstawie opisowych ustępów P. Tadeusza. (dom.).
3. Jak Owidyusz przedstawia cztery wieki? (szk.).
4. Hrabia i Tadeusz. Charakterystyka porównawcza na podstawie pierwszych czterech ksiąg. (dom.).
5. Dlaczego Bielecki budzi w nas współczucie? (szk.).
6. Co mówią nam dwie postacie „Holdu pruskiego“, król, Zygmunt Stary i Albrecht, książę pruski? (dom.).
7. Tok myśli w sielance Szymonowicza: „Kołacze“. (szk.).
8. Uprowadzenie i oddanie Chryzeidy. (szk.).
9. Charakterystyka Jacka Soplisy. (dom.).
10. Charakterystyka Papkina (szk.).

Klasa Vb.

(jak w kl. Va.).

Klasa VIa.

1. List ucznia do rodziców po pierwszym tygodniu nauki. (szk.).
2. Pejzaż jesienny. (dom.).
3. Gospodarstwo Imci Pana Reja. Na podstawie czytanych w szkole wyjątków z „Żywota człowieka poczciwego“. (szk.).
4. Idea „Trenów“ Kochanowskiego. (dom.).
5. Aluzye polityczne w „Odprawie posłów greckich“. (szk.).
6. Tok myśli w kazaniu Skargi: „O miłości ojczyzny“. (szk.).
7. Opis i estetyczne omówienia obrazu Jana Matejki p. t. „Hold pruski“. (dom.).
8. Charakterystyka Imię Pana Jana Chryzostoma Paska. Na podstawie jego „Pamiętników“. (szk.).
9. Na czym polega prawdziwe koleżeństwo? Rozprawka. (dom.).
10. Francuzczyzna w zwyczajach i obyczajach szlachty polskiej wieku XVIII. (Na podstawie „Satyr“ Krasickiego). (szk.).

Klasa VIb.

1. List ucznia do rodziców (opiekuna) po pierwszym tygodniu szkolnej nauki. (szk.). 2. Pejzaż jesienny. (dom.). 3. Jakie korzyści przynosi człowiekowi służba wojskowa. Na podstawie „Żywota człowieka poczciwego“. (szk.). 4. Idea „Trenów“ Kochanowskiego. (dom.). 5. Charakterystyka Parysa i Iketona. (szk.). 6. Tok myśli w kazaniu Skargi „O zgodzie domowej“. (szk.). 7. Opis i estetyczne omówienie obrazu Jana Matejki p. t. „Kościuszek pod Raclawicami“. (dom.). 8. Pan Pasek w Danii. Na podstawie jego „Pamiętników“. (szk.). 9. Rozwinąć i uzasadnić myśl zawartą w przysłowiu: „Jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz“. (dom.). 10. Jakich przestróg udziela Krasicki młodzieńcowi idącemu w świat. (Na podstawie satyry „Przestroga młodemu“). (szk.).

Klasa VII.

1. Cel kształcenia się. Rozprawka. (dom.). 2. Hugona Kollątaja główne zasady poprawy Rzpltej. (szk.). 3. Duch religijny i patriotyczny w poezyi Woronicza. (szk.). 4. Zasługi Brodzińskiego w literaturze polskiej. (szk.). 5. Wpływ hasel filomackich i filareckich na moralną stronę młodocianych utworów Mickiewicza. (dom.). 6. Postęp wymaga wytrwałości. Rozprawka. (dom.). 7. Tok myśli w improwizacyi Konrada. (szk.). 8. Zasadnicza myśl „Książ narodu polskiego“ Mickiewicza. (szk.). 9. Charakterystyka Wojewody z „Maryi“ Malczewskiego. (szk.). 10. Spełnianie obowiązków miarą wartości człowieka. (dom.).

Klasa VIIa.

Do wyboru: 1. a) Uzasadnienie myśli A. Mickiewicza: „Najlepiej ogień zgasić, dopóki w iskierce“. b) Byronizm w poematach J. Słowackiego. (dom.). 2. Monolog Kordyana na Mont Blanc, a Improwizacya Konrada. (szk.). 3. Do wyboru: a) Tragizm w losach narodu Wenedów. b) Wyjaśnić blizkoznaczność pojęć: hojny, szczydry, rozrzutny, marnotrawny. c) Obowiązek człowieka wobec narodu. (dom.). 4. Do wyboru: a) Wizerunek arystokracji w „Nieboskiej Komedyi“. b) Orcio w „Nieboskiej Komedyi“, jako kara hr. Henryka za jego fałszywą

poetyckość. c) Pankracy jako przedstawiciel demokracji. (szk.). 5. Rzym za czasów Heliogabala. (szk.). 6. Historyzoficzne poglądy Krasińskiego. (szk.). 7. Wzajemny stosunek życia polit. i literatury pol. w „okresie złotym“. (dom.). 8. Do wyboru: a) Który z bohaterów powieści H. Sienkiewicza podoba mi się najbardziej i dlaczego? b) Związek literatury naszej z losami narodu w w. XVIII. c) Znaczenie miast dla państwa i narodu. (szk.).

Klasa VIIIb.

Do wyboru: 1. a) Rozwinąć myśl W. Pola: „Mierność to rzecz powszednia, lecz miara rzecz wielka“, „I tylko wielką miarą stoi wielkość wszelka“. b) „Godzina myśli“ jako obraz ustroju duchowego J. Słowackiego w młodości. (dom.). 2. Charakterystyka Ks. Konstantego i cara, na podstawie III aktu „Kordyana“. (szk.). 3. Do wyboru: a) Tragizm w losach narodu Wenedów. b) Wyjaśnić blizkoznaczność pojęć: hojny, szczodry, rozrzutny, marnotrawny. c) Obowiązek człowieka wobec narodu. (dom.). 4. Do wyboru: a) Wizerunek arystokracji w „Nieboskiej Komedyi“. b) Orcio w „Nieboskiej Komedyi“ jako kara hr. Henryka za jego fałszywą poetyckość. c) Pankracy jako przedstawiciel demokracji. (szk.). 5. Uzasadnić, że Masynissa w „Irydyonie“ jest postacią nieodzownie potrzebną. (szk.). 6. Znaczenie „Przedświtu“ w literaturze polskiej. (szk.). 7. Rok 1831 w życiu polit. i jego wpływ w literaturze polskiej. (dom.). 8. Do wyboru: a) Który z bohaterów powieści H. Sienkiewicza podoba mi się najbardziej i dlaczego? b) Związek literatury naszej z losami narodu w w. XVIII. c) Znaczenie miast dla państwa i narodu. (szk.).

b) *W języku niemieckim.*

Klasa Va.

1. Der Nutzen des Holzes. (dom.). 2. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (szk.). 3. Der Schenk von Limburg. Inhaltsangabe des gleichnamigen Gedichtes. (dom.). 4. Der kluge Esel. Dem Lesebuche nacherzählt. (szk.). 5. Ein seltsamer Traum. Nacherzählt. (dom.). 6. König Bauer. Dem Lesebuche nacherzählt. (szk.). 7. Der Wassermensch. Dem Lesebuche nach-

erzählt. (dom.). 8. Arion. Auf Grund der lat. Schullektüre. (Ovid. Fast. II. 83—118). (szk.). 9. Die Bürgerschaft. Inhaltsangabe der gleichnamigen Ballade von Schiller. (dom.). 10. Die Bedeutung der Bakterien. Auf Grund der Schullektüre. (szk.). 11. Der Handschuh. Inhaltsangabe des gleichnamigen Gedichtes von Friedr. v. Schiller. (dom.). 12. Die Kraniche des Ibykos. Inhaltsangabe der gleichnamigen Ballade von Fr. von Schiller. (szk.).

Klasa Vb.
(jak w klasie Va).

Klasa VIa.

1. Unsere Mahlzeiten. (dom.). 2. Ein Ehrentrunk. Inhaltsangabe. (szk.). 3. Inhaltsangabe des I. Gesanges von Goethes „Hermann u. Dorothea“. (szk.). 4. Die Wohnung des Landmannes und des Städters. Vergleichung. 5. Dornröschen. Nach erzählt. 6. Welche Naturerzeugnisse liefern dem Menschen den Stoff für seine Bekleidung? (dom.). 7. Wie rächt sich der kleine Muck an dem undankbaren König? Privatlektüre. (szk.). 8. Der Nutzen des Holzes. (dom.). 9. Das Glück von Edenhall. Inhaltsangabe. Nach der Schullektüre. (szk.). 10. Wie sah das Städtchen aus, welches Goethe zum Schauplatz seines Gedichtes „Hermann u. Dorothea“ gewählt hat? (dom.). 11. Die Verteidigung des Ritters in Schillers „Kampf mit dem Drachen“. (szk.). 12. Über die Verteidigungsmittel, welche die Natur den Tieren verliehen hat. (dom.).

Klasa VIb.

1. Nutzen und Würde des Ackerbaues. (dom.). 2. Die Roland-sage. Nach dem Schulbuche. (szk.). 3. Wie Sigurd Fafnirs Schatz gewann. Nacherzählt. (dom.). 4. Inhaltsangabe des I. Gesanges von „Hermann und Dorothea“. Nach der Schullektüre. (szk.). 5. Das Glück von Edenhall. Inhaltsangabe des gleichnamigen Gedichtes. (dom.). 6. Der Wunsch. Nach dem Lesebuche. (szk.). 7. Hermanns erstes Zusammentreffen mit Dorothea. Nach dem II. Gesange von „Hermann und Dorothea“. (dom.). 8. Bella gerant alii, tu, felix Austria, nube. Auf Grund des geschicht-

lichen Unterrichts. (dom.). 9. Die Karrenschieber. Dem Lesebuche nacherzählt. (szk.). 10. Die Besitzung des Wirtes. Beschreibung auf Grund des IV. Gesanges von „Hermann u. Dorothea“. (dom.). 11. Goethes Aufenthalt in Strassburg. Auf Grund der Schullektüre. (szk.). 12. Inhalt des ersten Aufzuges von Grillparzers „Ahnfrau“. (Auf Grund der Schullektüre). (dom.).

Klasa VII.

1. Wovon nährt sich der Mensch? (dom.). 2. Gunthers Werbung um Brunhildens Hand. (szk.). 3. Welches sind die beliebtesten Ausflugsorte der Bewohner unserer Stadt? (dom.). Die Apfelschusszene in Schillers „W. Tell“. (szk.). 5. Der letzte Aufzug von Schillers „Die Jungfrau von Orleans“. Privatlektüre. (szk.). 6. Die Wohnung des Landmannes und der Städter. Vergleichung. (dom.). 7. Klopstocks Bedeutung für die deutsche Literatur. Nach der Schullektüre. (szk.). 8. Der Nutzen der Bäume. (dom.). 9. Der Zauberlehrling. Inhaltsangabe. (szk.). 10. Die Stände des Reiches und ihr gegenseitiges Verhältnis in Goethes „Götz von Berlichingen“. (dom.).

Klasa VIIIa.

1. Die Zustände Deutschlands während der Zeit des dreissigjährigen Krieges. Nach Schillers „Wallensteins Lager“. Privatlektüre. (dom.). 2. Das Bettelweib von Locarno. Inhaltsangabe. (szk.). 3. Die Glocke in ihren mannigfachen Beziehungen zum menschlichen Leben. Im Anschluss an Schillers „Lied von der Glocke“. (dom.). 4. Die Kulturentwicklung der Menschheit. Nach Schillers „Das eleusische Fest“. (szkol.). 5. Das Gastmahl bei Terzky. Nach Schillers „Wallenstein“. (szk.). 6. Bürgers „Lenore“ verglichen mit Mickiewicz „Ucieczka“. (dom.). 7. Der Totentanz. Inhaltsangabe. Nach der Schullektüre. (szk.). 8. Die romantischen Elemente in Kleists „Käthchen von Heilbronn“. (dom.). 9. Schilderung einer nächtlichen Feuersbrunst in Anlehnung an Schillers „Lied von der Glocke“. (szk.).

Klasa VIIIb.

(jak w klasie VIIIa).

V. Zbiory naukowe.

Biblioteka nauczycielska zawiera 5868 dzieł i około 5410 programów szkolnych.

W bieżącym roku przybyły następujące dzieła: Benseler-Schenkel-Kaegi: Griechisch-Deutsches Schulwörterbuch; Campbell N. Robert: Spółczesna teoria elektryczności; Das katholische Kirchenjahr in Bildern; Grotowski-Landau: Z dziejów rozwoju fizyki (I tom); Leimbach G.: Das Licht im Dienste d. Menschheit; Muthesius H.: Sztuka stosowana i architektura; Nowicki R. - Mayer H.: Flüßige Luft; Nusbaum-Hilarowicz: Rozwój świat zwierzęcego. Embryologia ogólna (t. I i II); Oesterreichische Bürgerkunde (Handbuch d. Staats u. Rechtskunde (t. I i II); Piestrak F.: Niemiecko-Polski Słownik Górniczy; Rostafiński Józef: Botanika szkolna na kl. niższe, wyd. 8 (dar); Rozprawy Ak. Um. Wydz. Filolog. S. III. T. VII. (dar); Scheffer W.: Wirkungsweise u. Gebrauch des Mikroskopes; Simmel Georg: Goethe; Sofokles: Elektra v. G. Kaibel; Sommer F.: Handbuch d. latein. Laut. u. Formenlehre; Sprawozdanie komisji do badania historii sztuki w Polsce, t. IX, zeszyt I i II. Stasiak Ludwik: Wit Stwosz źródłem natchnień Alb. Dürera; Szelaḡowski Adam: Dzieje powszechne i cywilizacyi, t. I; Szyjkowski M.: Myśl Jana Jakóba Rousseau w Polsce XVIII wieku (dar); Wiek XIX. Sto lat myśli polskiej, t. 7 i 8; Witkiewicz Stanisław: Kossak Juliusz; Witkop Philipp: Die neuere deutsche Lyrik, 2 Bde.

Prenumerowano następujące czasopisma: Biblioteka Warszawska, Eos, Kosmos, Książka, Kwartalnik historyczny, Język polski, Przegląd filozoficzny, Przegląd polski, Przegląd powszehny, Przewodnik bibliograficzny, Rodzina i Szkoła, Tygodnik ilustrowany, Wszechświat, Misyje katolickie, Przewodnik naukowy i literacki, Nauka i Sztuka, Geographische Zeitschrift, Lehrproben und Lehrgänge, Germanisch-roman. Monatschrift, Neue Jahrbücher für das klass. Altertum, Zeitschrift f. den phys. und chemischen Unterricht, Zeitschrift für österreichische Gymnasien.

Biblioteka dla uczniów otwartą była trzy razy tygodniowo po dwie godziny. W ciągu roku szkolnego 1913-14 od końca października (przez wrzesień i październik przeprowadzano szkoutrum biblioteki z powodu zmiany zawiadowcy) wypożyczone:

Klasa	uczniom	dziel polskich	uczniom	dziel nie- mieckich	razem dziel
IIa	26	871	—	—	871
IIb	25	874	—	—	874
IIc	24	706	—	—	706
IIIa	39	1024	—	—	1024
IIIb	37	1311	—	—	1311
IVa	32	794	15	26	820
IVb	27	720	10	22	742
Va	19	567	17	36	603
Vb	21	593	12	28	621
VIa	26	529	21	54	583
VIb	27	462	20	72	534
VII	36	825	25	90	915
VIIIa	22	699	18	165	864
VIIIb	22	481	17	154	635
	383	10456	155	647	11103

Biblioteka zawiera obecnie pozycyi 4126.

W ciągu roku szkolnego 1913-14 przybyły następujące dzieła: Ks. dr. Stanisław Dutkiewicz: Refleksye na tle podróży do ziemi św. (dar prof. St. Fischera); Władysław Matlakowski: Hamlet królewicz duński (dar ś. p. Matusińskiego); Stefan Górka: Sztuka zdobycia majątku (3 egz.); Dr. Kazimierz Kobzdaj: Pamiętniki Paska (3 egz.); Karol Libelt: O miłości ojczyzny; Adam ks. Czartoryski: Bard polski; J. Molier: Mieszczanin szlachcic (2 egz.); Hugo Kollataj: I. Do prześwietnej deputacyi; II. O sprawach moralnych człowieka; Eurypides: Medea; Sven Hedin: Od bieguna do bieguna; Jan Friedberg: Krzyżacy i pogrom ich pod Grunwaldem (5 egz. dar p. Z. Jelenia z Tarnowa); Kazimierz Woyczyński: Z młodzieńczych snów (dar prof. Fischera); Edward Jelinek: Polskie panie i dziewice (dar ucznia); Henryk Sienkiewicz: Pisma t. I, II, III, IV, V, XIX i XX; Eliza Orzeszkowa: Nad Niemnem;

Kazimierz Tański: Piętnaście lat w legionach; Henryk Sienkiewicz: W pustyni i puszcy (4 egz. — 1 egz. ofiarował prof. Fischer); Henryk Sienkiewicz: Ogniem i mieczem; Henryk Sienkiewicz: Potop; Henryk Sienkiewicz: Pan Wołodyjowski; Kapitan Danrit: Człowiek-Ptak; Kapitan Danrit: Wojna podmorska; Kapitan Danrit: Robinson na dnie morza; Anna Grudzińska: W stepie; Mayne Reid: Porwana siostra; Artur Gruszecki: Przygody chłopca w Brazylii; Walery Przyborowski: Bóg mi powierzył honor Polaków; Stanisław Ostrowski: Śladami legionów; A. Czerwińska i K. Lewandowska: Czytania dla młodzieży i dorosłych; Andrzej Stopka: Rycerze śpiący w Tatrach; John Foster Fraser: Jak Ameryka pracuje; Józef Weyssenhof: Sobol i panna; Stanisław Lam: Książę Józef Poniatowski.

Wilhelm Borchardt: Die sprichwörtlichen Redensarten im deutschen Volksmunde; Joh. Peter Hebel: Schatzkästlein des Rheinischen Hausfreundes (5 egz.); Brüder Grimm: Kinder u. Hausmärchen (5 egz.); Fouque: Undine (3 egz.); Wilhelm Hauff: Die Karawane (3 egz.); Märchen u. Fabeln (3 egz.); Adalbert v. Chamisso: Peter Schlemihls wundersame Geschichte (3 egz.); Josef Frhr. v. Eichendorff: Aus dem Leben eines Taugenichts. (3 egz.); Schmeil-Scholz: Leitfaden der Zoologie; Wettstein: Leitfaden der Botanik; Dr. J. G. Wallentin: Lehrbuch der Physik für die oberen Klassen der Mittelschulen; Močniks: Lehrbuch der Arithmetik u. Algebra von Dr. K. Zahradniczek; Močniks: Lehrbuch der Geometrie bearb. von Johann Spielmann.

Gabinet geograficzno-historyczny.

Do zbiorów geograficzno-historycznych zakupiono w r. b.:

- 1) Fr. Bamberg: Nord-Amerika (php.) 25 Aufl.
- 2) Fr. Bamberg: Mittel-Europa (Wandkarte zur Kultur-geographie).
- 3) Geographische Charakterbilder aus Oesterreich-Ungarn (7 sztuk różnych autorów).
- 4) Dr. A. Wünsche: Geographische Wandbilder (1 sztuka).
- 5) R. Frick: Übersichtstafel der oester.-ung. Monarchie.
- 6) J. Doiwa: Übersichtstabelle der oester. ung. Monarchie auf Grund der letzten Volkszahlung.

7) A. Trentin: Wandbilder der Völker Österreich Ungarn (5 sztuk).

Gabinet fizykalny. Przyrządy zakupione w b. r. szk.: Wahadło Foucaulta; przyrząd do okazania III zasady dynamiki; kostka drewniana 1 dm.³; 12 kostek z różnych metali, każda o 1 cm.³; przyrząd do mierzenia objętości ciał przez zanurzenie w cieczy; przyrząd do wyznaczania poziomu; waga sprężynowa; słój szklany z 4 cieczami nie mieszającymi się; przyrząd do okazania ciśnienia w głębi cieczy; śruba powietrzna; przyrząd do okazania wrzenia wody pod zmniejszonym ciśnieniem; model ucha ludzkiego; model oka ludzkiego; miliampermetr z podziałkami: 0—5, 0—50, 0—500 miliamp.; mikrofon Böttchera; przyrząd do okazania świecenia nitki węglowej w próżni a spalania się jej w powietrzu; przyrząd do okazania zasady lampy Nernsta; miech podwójny.

Gabinet historii naturalnej. W b. r. szkolnym zakupiono: Kolekcję tablic biologicznych Schröder et Kulla, 5 tablic anatomico-zoologicznych Junga i 2 tablice zoologiczne Pfurtschellera.

Zbiór środków naukowych dla filologii klasycznej i historii sztuki, zawiera 73 dzieł w 114 tomach, 28 atlasów, 111 tablic, 220 obrazów, 14 modeli, jedną statwę, 4 biusty i 16 przezroczcy. W ciągu roku szkolnego kupiono: Cybulski: Die Kultur der Griechen und Römer; Bädeker: Mittelitalien und Rom; Baumgarten, Poland und Wagner: Die hellenistisch-römische Kultur; Roscher: Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie, zes. 59—65. Otrzymano w darze od Minist. W. i O. Jahreshefte des österreichischen arch. Institutes in Wien. Bd. XV. H. 2. 1913.

Zbiory rysunkowe. Cały zbiór liczy obecnie: Modeli gipsowych 50, drewnianych 22, drutowych 15, ptaków wypchanych 10 modeli 54; wzorów rysunkowych: tablic 264, zeszytów 42.

VI. Ważniejsze rozporządzenia Władz.

1. C. k. Rada Szk. kr. rozp. z 22. lipca 1913, l. 10.086/IV wprowadza nowy Plan Nauki języka polskiego od r. szk. 1913/14 we wszystkich klasach i wzywa nauczycieli tego przedmiotu, by różnice, zachodzące między planem nowym a dotychczas obowiązującym, wyrównali przez stosowne rozłożenie i ewentualnie potrzebne uzupełnienie materiału naukowego.

Dyrekcya poczuwa się do miłego obowiązku złożenia na tem miejscu serdecznego podziękowania Świetnej e. i k. Komendzie wojskowej i Jej Komendantowi J. W. P. Karolowi Hippelowi, e. i k. podpułkownikowi 57. p. p. za życzliwe poparcie nauki strzelania, W. P. Józefowi Wolfowi, kapitanowi, za bezinteresowne i pełne poświęcenia kierowanie tą nauką, wreszeie wszystkim Ofiarodawcom za złożone nagrody podczas konkursowego strzelania.

W konkursowym strzelaniu, które odbyło się w Wiedniu podczas Zielonych Świąt, wzięło udział pięciu uczniów pod kierunkiem prof. M. Gołaba.

f) **Drużyna skautowa im. hetm. Stan. Żółkiewskiego.** Z końcem 1913/14. liczyła drużyna skautowa 60 uczniów. Kierownikiem drużyny był naucz. gimnast. A. Timler. Drużynę podzielono na 2 plutony.

I. pl. (kl. IV—VIII.) kierow. prof. Szmyt,

II. pl. (kl. I—III.) kierow. p. Timler — a w pracy pomagali mu uczn. kl. VIII.: Madej, Siemiński i Undas.

W ćwicz. polow. całej drużyny skaut. udzielał wielu wskazówek także prof. Gruszka.

Praca w drużynie, planowo ujęta, przedstawia się następująco: w czasie zimy i niepogody odbywały się co tydzień pogadanki na temat prawa skautowego, orientacyi, terenoznawstwa, kartografii, pionierstwa, sygnalizacyi i ratownictwa.

Ćwiczenia poszczególnych zastępów odbywały się stale co tydzień w sobotę lub środę po południu i trwały 2—3 godzin.

Co dwa tygodnie odbywały się prócz tego wycieczki całej drużyny, podczas których zastosowano praktycznie nabyte przedtem teoretyczne wiadomości. — Z organizacją Sokola odbyła drużyna 4 ćwiczenia z oddział. ćwiczebn. uczn. gimn. bocheńskiego 7, nadto 1. ćwiczenie w okolicy Tarnowa z III. druž. skaut. (ucz. gimn. tarnowskiego.)

Prócz tego odbyto kilka wycieczek krajoznawczych z mniejszemi grupami do Tyńca, Dobczyc, Wiśnicza, Zakopanego (kier. p. Szmyt), Krakowa, Bolenia, Wiśnicza, Biadolin (kier. p. Timler).

Pamiętnemi chwilami z życia drużyny w minionym roku szkol. będą: złożenie ślubowania prawa skautowego przez 32 ochotn. (ucz. I., II. i III. kl.) w dniu 14. czerwea 1914., oraz

lustracja drużyny przez delegata Naczelnictwa związkowego we Lwowie, p. Kozielskiego w dniu 12. paździer. 1913 r.

Drużyna rozwija się pomyślnie, czego dowodem następujące zestawienie :

a) Pogadaniek poszczególnych zastępów	96
b) Wycieczek i musztry zastępów	48
c) Wycieczek i musztry drużyny	19
d) Ćwiczeń z innymi organizacjami	12

Nadto wzięło 12 uczniów naszego gimnazjum udział w lekkoatletycznym meetingu uczniów szkół średnich Galicji zachodniej, który odbył się dnia 6 i 7. czerwca b. r. w Krakowie, staraniem klubu sportowego „Cracovia“ a za zezwoleniem c. k. R. Szek. kr.

g) **Kąpiel.** Obok kąpeli rzecznych w porze letniej przy sposobności wycieczek gromadnych nad Rabę pod kierownictwem nauczyciela gimnastyki A. Timlera, korzystała młodzież gimnazjalna z łaźniek salinarnych, bezpłatnie, oddziałami, w ciągu całego roku szkolnego pod kierownictwem ks. katechety Alojzego Nalepy. Uczniowie korzystający z kąpeli składali na rzecz Pomocy koleżeńkiej po 10 hal.

Stan zdrowotny młodzieży przedstawia się na ogół dość dobrze i jest o wiele korzystniejszy od czasu, gdy miasto zaprowadziło kanalizację i wodociągi z dobrą wodą. Bardzo ujemnie oddziaływa jednak na zdrowie młodzieży, zwłaszcza najuboższej, brak tanich a higienicznych mieszkań w mieście. Dyrekcya i Grono nauczycielskie starają się zle zmniejszać, zwiedzając „stancje” uczniów i nie pozwalając przepelnienia ciasnych izb, umieszczania się w izbach wilgotnych lub z innych powodów nieodpowiednich. Również ujemnie wpływa na zdrowie młodzieży brak podłóg z twardego materiału w budynku szkolnym. Miękkie podłogi położone przed 28 laty uległy zupełnemu zużyciu. Dyrekcya stara się choć w części oszczędzać pluća młodzieży i nauczycieli, usuwając gromadzący się kurz za pomocą zapuszczenia podłóg olejem kilka razy do roku.

W wypadkach cięższych słabości przychodzi zakład w miarę możliwości z pomocą biednym uczniom, starając się o umieszczenie ich w miejscach leczniczych, w Rabce i Zakopanem.

Zestawienie tabelaryczne,

ilustrujące udział młodzieży w ćwiczeniach sportowych i gimnastycznych w r. szk. 1913/14.

K L A S A	I.			II.			III.			IV.			V.			VI.			VII.			VIII.			Razem	
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c		
Liczba uczniów	39	33	27	32	25	22	35	38	30	31	20	21	20	25	26	38	22	22	22	22	22	22	22	22	487	
Chodzi na gimnastykę . . .	36	29	24	26	22	21	31	30	25	24	20	19	19	18	18	31	17	19	17	19	17	19	19	17	411 (84,0%)	
Umie pływać . . .	8	9	5	2	9	7	9	14	11	14	8	10	16	11	11	33	14	14	33	14	14	33	14	14	195 (40%)	
" wiosłować . . .	8	4	17	8	8	8	4	6	4	5	6	4	4	2	2	22	8	10	22	8	10	22	8	10	128 (26,2%)	
Ślizga się . . .	14	10	11	9	8	11	12	15	13	6	4	6	4	11	8	22	15	10	22	15	10	22	15	10	185 (37,9%)	
Jezdzi na sankach . . .	27	31	27	18	18	10	8	28	15	14	9	7	21	4	4	21	10	13	21	10	13	21	10	13	281 (57,7%)	
" konno . . .	7	9	6	4	3	8	3	21	2	5	7	9	8	6	14	8	10	13	8	10	13	8	10	13	130 (26,6%)	
" na rowerze . . .	2	1	3	4	1	2	7	9	8	17	9	4	7	8	11	18	10	11	18	10	11	18	10	11	133 (26,8%)	
Ma łyżwy . . .	9	5	5	12	4	6	12	10	13	6	4	7	8	5	18	12	5	18	12	5	18	12	5	18	141 (28,9%)	
" sauki . . .	8	3	7	10	7	2	4	7	4	8	5	3	6	4	17	3	4	17	3	4	17	3	4	17	102 (20,9%)	
rower . . .	4	3	1	3	1	1	4	3	2	6	3	1	6	3	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	48 (9,8%)	
Gra w piłkę nożną . . .	22	24	21	15	19	23	10	8	8	20	15	18	3	20	12	15	15	15	2	6	3	5	1	5	48 (9,8%)	
" w tenisa . . .	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	2	6	3	—	2	6	3	—	—	—	16 (3,6%)	
" w krotkieta . . .	8	9	7	9	5	12	6	10	5	7	1	9	12	—	4	3	6	—	4	3	6	—	—	—	119 (24%)	
" w kiczki . . .	36	30	26	32	25	21	32	22	25	17	20	19	26	26	37	22	22	22	37	22	22	22	22	22	438 (89%)	
Uprawia lekką atletykę . . .	16	10	12	12	14	20	14	15	18	16	19	17	19	18	32	5	4	32	5	4	32	5	4	32	261 (53,5%)	
Tanecz . . .	—	—	—	—	1	1	2	2	2	4	4	2	6	2	25	14	15	15	2	25	14	15	15	15	61 (12,5%)	
Uczy się strzelać . . .	2	—	—	—	10	2	6	10	10	4	12	3	8	12	21	8	6	—	8	12	21	8	6	—	114 (23%)	
" szermierki . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	3	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	9 (1,8%)	
Należy do harcerstwa (skautu) . . .	5	5	—	1	3	3	5	6	5	4	5	3	4	3	4	5	3	4	3	4	5	3	4	5	60 (12%)	
Pracuje w introligatorni szkolnej . . .	—	—	—	—	—	7	3	2	3	1	3	1	3	1	2	7	10	1	2	7	10	1	2	1	—	40 (8,2%)
Spędza wakacje na wsi . . .	23	18	16	18	14	12	20	28	18	16	17	11	20	15	10	15	10	19	11	10	19	11	10	19	276 (56,6%)	

VIII. Warsztaty szkolne.

Zakład posiada od r. 1907. introligatornię pod kierownictwem nauczyciela Władysława Rusina.

Zapisanych 40 uczniów podzielono na 4 oddziały pod kierownictwem osobnych instruktorów. Każdy oddział pracuje raz w tygodniu przez 2 godziny pod nadzorem kierownika. Oprawiono 200 książek, sporządzono 100 tekturowych, płótnem oklejanych pudełek dla gabinetu przyrodniczego, naprawiono i podklejono 25 obrazów zoologicznych i kilka map geograficznych.

IX. Orkiestra gimnazjalna.

a) Orkiestrą smyczkową, złożoną z 18 uczniów, kierował bezpłatnie prof. Bronisław Nowak. Próby odbywały się dwa razy w tygodniu. Biblioteka utworów muzycznych składa się z kilkudziesięciu egzemplarzy.

b) Kapela pobierała naukę w dwóch oddziałach pod płatnem kierownictwem p. Leopolda Koska. Oddział niższy, złożony z 20 uczniów, począwszy od klasy III. pobierał naukę wstępną w 4 godzinach tygodniowo; oddział wyższy, liczący 26 uczniów, tworzył kompletną orkiestrę i odbywał próby w 2 godzinach tygodniowo. Kapela przygrywała w ciągu roku przy publicznych występach i pochodach organizacyi uczniowskiej, oraz w dni pogodne w czasie długich pauz do musztry na boisku gimnazjalnem.

Koszt utrzymania muzyki przedstawia się następująco:

ŁOCHÓD:

Datki uczniów:

Kl.	Ia	28·82	„
„	Ib	37·81	„
„	Ic	9·52	„
„	IIa	16·90	„
„	IIb	25·80	„
„	IIc	23·30	„
„	IIIa	39·40	„
„	IIIb	—	„

Kl. IVa	9·60	kor.
„ IVb	8·60	„
„ Va	19·46	„
„ Vb	20·66	„
„ VIa	11·20	„
„ VIb	8·30	„
„ VII	33·38	„
„ VIIa	25·10	„
„ VIIb	13·00	„
		<hr/>
		330·85 kor.

Dar Grona profesorów gimn. bocheńskiego	70·20	kor.
„ Prof. Dra Bartłomieja Gofrona	7·50	„
„ „ Ks. Prof. Alojzego Nalepy	7·20	„
„ „ Henryka Trzypisa	35·74	„
„ „ Józefa Urbanka	40·10	„
„ Dyrekcyi c. k. gimnazyum bocheńskiego	36·85	„
		<hr/>
Razem	528·44	kor.

ROZCHÓD :

Niedobór z r. szk. 1912/13	35·02	kor.
Konserwacya instrumentów	61·10	„
Remuneracya nauczyciela	432—	„
		<hr/>
Razem	528·12	kor.
		<hr/>
Niedobór na rok następny wynosi przeto	0·32	kor.

X. Nadobowiązkowa praca umysłowa.

Czytelnia. Celem pogłębienia myśli, wzbudzenia zainteresowania się kwestyami aktualnego znaczenia i zachęcenia do samodzielnej pracy naukowej — otwarto w listopadzie 1913 r. Czytelnię. Kuratorem jej był prof. Trzypis, prezesem Karaś z kl. VIII, wiceprezesem Marzec z kl. VII, sekretarzem Włodek z kl. VII. W każdą sobotę od godz. 4—6 pod dozorem członków grona nauczycieli, zmieniających się kolejno, czytali uczniowie czasopisma, przez zakład prenumerowane, oraz grali w szachy i warcaby. Zwykle zgromadzało się około 50 uczniów. Odczyty, które wzbudzały zainteresowanie i większą liczbę słuchaczy

ściagały do Czytelni, były wygłaszane pod przewodnictwem prof. Trzpiśa w następującym porządku :

1. Polek kl. VIII. : Konrad w „Wyzwoleniu” Wyspiańskiego.
2. Polek kl. VIII. „Kazimierz Wielki” Wyspiańskiego.
3. Polek kl. VIII. : „Warszawianka” Wyspiańskiego.
4. Marzec kl. VII. : Rozwój wierzeń człowieka pierwotnego.
5. Polek kl. VIII. : „Skargi Jeremiego“ K. Ujejskiego.
6. Majka kl. VIII. : Wychodźstwo na tle „Pana Balcera”.
7. Zajęczkowski kl. VI. : Idea ewolucji w biologii.
8. Zaczek kl. VII. : Rozwój społeczny wśród zwierząt i ludzi.

XI. Zestawienie dochodów i rozchodów Pomocy koleżeńskiej.

Pomoc koleżeńska ma za zadanie wspieranie ubogich uczniów przez :

a) wypożyczanie podręczników szkolnych ; *b)* udzielanie zapomóg stałych lub chwilowych w formie ubrań, lekarstw, opłacania wiktów lub stancyi ; *c)* dbanie o higieniczne i odpowiednie pod względem moralnym stancye ; *d)* zajmowanie się lekcyami.

Pomocą koleżeńską zawiadywał w r. szk. 1913/14 Zarząd, do którego wybrani zostali przez Grono nauczycielskie : prof. Chłap, ks. prof. Nalepa, prof. Stankiewicz, prof. Sutkowski i prof. Tyczka.

« Członkami założycielami Pomocy koleżeńskiej są : ś. p. ks. Prałat Franciszek Lipiński i J. W. Pan poseł Adam Ruebenbauer.

DOCHODY :

Pozostałość kasowa z r. 1912-13	213·11	kor.
Wkładki uczniów kl. IIa i VIa z czerwca 1913	4·55	„
Wkładki uczniów w r. szk. 1913-14	118·19	„
Kl. Ia	23·20	„
„ Ib	7·05	„
„ Ic	6·66	„

Kl.	IIb	0·60	„
„	IIc	24·20	„
„	IIIa	14·26	„
„	IVa	1·20	„
„	Va	13·40	„
„	VIa	2·60	„
„	VIb	3—	„
„	VII	13·74	„
„	VIIIb	8·28	„

Za bilety do łaźni salinarnej z bursy	41·04	kor.
Za bilety do łaźni salinarnej z gimnazjum	19·48	„
Datki przy wpisach	46·93	„
Z puszki gimnazjalnej	10·90	„
Wny Pan Prof. Dr. Gofron	11·50	„
Wny Pan Prof. Słuszkiewicz	4—	„
Wny Pan Prof. Łasiński	2—	„
Wny Pan Prof. Chłap	5—	„
Pwbny ks. Pralat Wilczkiewicz	50—	„
Ks. Trojnecki (zwrot zapomogi z czasów gimnaz.)	20—	„
Ks. Prof. Nalepa	20—	„
Wielce Szanowna Sodalicya Pań w Bochni	30—	„
Uczestnicy Zjazdu koleż. w 20 lat po maturze	10—	„
Za wypożyczenie podręczników szkolnych	132·80	„
Razem	<u>739·50</u>	kor.

ROZCHODY :

Za materję na ubrania	119·30	kor.
Za materję i robotę ubrań	135·22	„
Obuwie dla jednego ucznia	12—	„
Koszta leczenia jednego ucznia	30·26	„
Zapomoga dla jednego ucznia	10—	„
Przewiezienie chorego	1—	„
Podręczniki szkolne	140·62	„
Korespondencya	0·40	„
Razem	<u>448·80</u>	kor.

ZESTAWIENIE :

Dochody w r. szk. 1913/14	739·50	kor.
Rozchody	448·80	„
Pozostaje na rok przyszły	290·70	„

Nadto z „Funduszu Zapomogi ubogich uczniów”, którzy przez wcielenie $\frac{1}{3}$ części procentów do kapitału wzrósł z końcem roku szkolnego 1912/13 do sumy 7733 K. 24 h., wydano w bieżącym roku szkolnym na lekarstwa dla chorych uczniów 66 K. 82 hal.

Biblioteka podręczników szkolnych dla ubogich uczniów, zostająca pod kierownictwem prof. Chłapa, obejmuje 2188 egz. z tego wypożyczało 185 uczniów 690 książek.

Grono nauczycielskie, by ułatwić uczniom chorym pobyt w miejscu klimatycznym, należało jak w latach poprzednich w charakterze Członka wspierającego do Towarzystwa „Domu zdrowia” w Zakopanem z roczną wkładką 100 Kor.

Stypendya pobierało w r. szk. 1913/14 5 uczniów w łącznej kwocie 1655 K., a mianowicie: Kowanetz Władysław, ucz. klasy IIc. 200 K.; Bogdanowicz Stefan, ucz. kl. IIIa. 480 K.; Dańkowski Stanisław ucz. kl. VII. 315 K.; Męciński Jan, ucz. kl. VII. 400 K.; Ślaski Henryk, ucz. kl. VII., 260 K.

Tytułem wsparcia jednorazowego otrzymało z Wydziału Rady powiatowej bocheńskiej 18 uczniów łączną kwotę 355 K. a z Wydziału Rady powiatowej brzeskiej 6 uczniów 120 Kor.; razem otrzymało 24 uczniów jednorazowe wsparcie w kwocie 475 koron.

Dyrekeya poczuwa się do milego obowiązku złożenia najgorętszego podziękowania wszystkim wyżej wymienionym P. T. ofiarodawcom za hojne dary, WW. lekarzom miejscowym za bezpłatne leczenie uczniów, WW. aptekarzom za opust w cenie lekarstw dla ubogich uczniów, a Świetnemu Zarządowi salin za bezpłatne użyczenie lazienek dla uczniów.

XII. Tabele statystyczne zakładu.

Tytuły	K I A S A																		Razem						
	I			II			III			IV			V			VI				VII			VIII		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c		a	b	c	a	b	c
I. Liczba uczniów:																									
Z końcem roku szkolnego 1912/13	35	24	29	37	40	—	36	37	25	26	—	—	31	28	19	23	21	23	24	23	—	23	—	—	482
było uczniów publicznych . . .	2	—	3	3	3	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2	1	—	3	—	3	—	—	—	—	19
" " prywatnych . . .	37	24	32	40	43	—	36	37	26	26	—	—	31	29	21	21	24	26	24	26	—	23	—	—	501
Razem																									
Na początku r. szkolnego 1913/14																									
przyjęto:																									
Z tegoż zakł. a) z promocyj	—	—	—	28	19	22	31	30	30	30	16	18	16	18	25	21	—	—	34	—	—	21	—	—	347 ^o
b) bez promocyj	4	4	—	6	3	—	1	6	1	1	3	4	3	4	1	2	—	—	3	—	—	—	—	—	38 ¹
Z innych zakładów a) z promocyj	1	—	—	—	3	—	5	2	1	2	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
b) bez promocyj	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 ¹
Na podstaw. egz. wstęp. przyjęto:	34	32	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94 ⁴
Po przerwie przyjęto:	7	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
W ciągu r. szk. 1913/14 przyjęto:	1	1	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
Razem	43	38	31	35	29	24	41	40	33	32	21	23	21	23	26	28	—	—	39	—	—	22	—	—	528 ^{o6}
W ciągu roku szkolnego 1913/14																									
wystąpiło:	4	4	—	3	4	—	5	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
W ciągu r. przeszło na prywatyst.	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
Z końcem roku szk. 1913/14 było																									
zatem uczniów:	39	34	27	32	25	21	34	37	29	30	21	20	21	20	26	26	—	—	37	—	—	22	—	—	481
a) publicznych	—	—	—	—	—	—	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
b) prywatnych	—	3	1	—	1	3	4	2	1	—	2	2	2	2	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	21

2. Według miejsca urodzenia było:

Z Bochni	8	4 ²	6	9	0 ¹	9 ²	6 ¹	10 ²	3	6	5 ¹	2 ²	6	1	2	1	3 ²	81 ¹¹	
Z powiatu bocheńskiego	18	12	10	14	16	7	11	13	11 ¹	11	4 ¹	6	10	11 ²	10	10	5	179 ²	
Z innych powiatów Galicyi	12	16 ¹	7	9	7	5	16 ¹	14	15	13	12	11 ¹	10	13	25 ¹	10 ¹	13	208 ⁰	
" " prowincyi Austryi	1	2	4	—	2	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	12	—	
" " państw	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Razem	39	34	27	32	25	21 ³	34	31 ²	29	30	21 ²	20 ²	26	26 ¹	37 ¹	22 ¹	21 ²	481 ¹⁴	—

3. Wiek uczniów:

Z końcem roku szk. 1913/14 miało

lat 11	7	7 ²	7	19	11 ¹	1 ²	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23 ²
" 12	13	20	7	5	5	7 ¹	8 ²	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71 ¹
" 13	8	5	7	5	7	—	8 ²	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47 ²
" 14	7	1 ¹	3	7	9	10	8 ²	9 ¹	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	61 ³
" 15	4	1	1	1	—	3	12	14	6	7	8 ¹	4	—	—	—	—	—	—	61 ²
" 16	—	—	—	—	—	—	5	5	8	11	3	5 ¹	9	5	—	—	—	—	51 ¹
" 17	—	—	—	—	—	—	1	6 ¹	3	3	7 ¹	6	8	9	5	—	—	—	48 ²
" 18	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	4	2	4 ¹	3	7	8	4 ¹	—	40 ¹
" 19	—	—	—	—	—	—	—	—	3 ¹	2	—	1	—	—	16 ¹	6	5 ¹	—	40 ²
" 20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7	8	—	22
ponad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	4	—	15
Razem	33	34 ³	27 ³	32 ²	25 ¹	21 ³	34 ¹	31 ²	29	30	21 ²	20 ²	26	26 ¹	37 ¹	22 ¹	21 ²	481 ¹⁴	—

4. Według języka ojczystego było:

Mówiących po polsku	38	34 ²	27 ¹	30	25 ¹	21 ³	34 ¹	37 ²	29	30	21 ²	20 ²	26	26 ¹	37 ¹	22 ¹	21 ²	478 ¹¹	
" " rusku	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
" " niemiecku	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Razem	39	34 ³	27 ¹	32 ²	25 ¹	21 ³	34 ¹	37 ²	29	30	21 ²	20 ²	26	26 ¹	37 ¹	22 ¹	21 ²	481 ¹⁴	—

5. Według wyznania było:

Rzymsko-katolickiego	38	33 ¹	24 ¹	29	25	18 ²	30 ¹	37 ²	27 ¹	29	19 ¹	19 ¹	21	25 ¹	37 ¹	21 ¹	17 ²	450 ¹⁹	
Grecko-katolickiego	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
Ewangelickiego	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Mojżezowego	—	1 ¹	3	1	0 ¹	3 ¹	3	2	2	1	2 ¹	1	2	1	—	1	4	27 ⁰	
Razem	39	34	27 ¹	32	25 ¹	21 ³	34 ¹	37 ²	29	30	21 ²	20 ²	26	26 ¹	37 ¹	22 ¹	21 ²	481 ¹⁴	—

T Y T U Ł Y	K L A S A *																				Razem				
	I			II			III			IV			V			VI			VII			VIII			
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b		c	a	b	c
6. Według miejsca pobytu rodziców było:																									
Z Bochni	21	16 ^a	13 ^a	17	8 ¹	12 ^a	14 ^b	17 ^b	13	17	8 ^c	7 ^c	11	8	16 ^c	9 ^c	5 ^a	9 ^a	212 ^o						
Z powiatu bocheńskiego	14	13	12	13	15	9	11	14	12 ^a	8	5	6	12	11 ^b	8	7	5	5	175 ^a						
Z innych powiatów Galicyi	4	5	2	2	2	—	—	9 ^b	6	4	4	8 ^c	7 ^c	3	6	13	10	7	92 ^a						
„ „ „ Austrii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
„ „ „ państw	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
Razem	39	34 ^a	27 ^a	32	25 ^b	21 ^b	34 ^c	37 ^c	29 ^c	30	21 ^c	20 ^c	26	26 ^c	37 ^c	22 ^c	21 ^c	481 ^a							
7. Stan rodziców.																									
Właściciele i dzierż. więk. posiadłości	—	3	—	—	—	—	0 ^a	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
Właścianie i mieszkanie rolnicy	12	15	9	7	8	3	11 ^a	9	10	7	6 ^b	9 ^b	10	8 ^b	15	12	6	—	7 ^b						
Rzemieslnicy i przemysłowcy	3	6	4	2	1	4	4	6	1	4	2	1	1	1	1	1	—	—	157 ^a						
Kupcy	—	1 ^a	4 ^a	1	—	2 ^a	2	3	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	42						
Księża obrz. gr. kat.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19 ^a						
Urzędnicy i studzy rząd. i aut.	13	5 ^a	9	12	9	6 ^a	6	8	3 ^a	8	5	4	6	7	13	4 ^a	7 ^a	—	125 ^o						
Nauczyciele	3	1	—	—	—	—	3	3	2 ^a	1	—	—	—	—	1	1	3	—	29 ^a						
Oficerowie i urzędn. wojskowi	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4						
Notaryusze, lekarze, adwokaci	—	—	—	—	—	—	0 ^a	—	—	2	—	1 ^b	—	—	—	—	—	—	4 ^a						
Prywatni urzędnicy i ofcyalsci	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18						
Zarobniczy dzienni	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12						
Wdowy	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56 ^a						
Sieroty po obojgu rodzicach	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8						
Razem	39	34 ^a	27 ^a	32	25 ^b	21 ^b	34 ^c	37 ^c	29 ^c	30	21 ^c	20 ^c	26	26 ^c	37 ^c	22 ^c	21 ^c	481 ^a							

Deklamacya : Księgi Pielgrzymstwa wyjątek. „Nakahira“, arabskie intermezzo (J. F. Norton) — orkiestra smyczkowa. „Brzozy“ (Krudowski) — „Mazur“ (Surzyński) — chór mieszany.

B) Część dramatyczna : Jul. Słowackiego *Mindowe*. Akt IV. Pierwsza scena.

Słowo wstępne wygłosili : uczniowie kl.VII. do starszych Śląski. do młodszych Stachnik, do gości Dańkowski. Przygotowaniem wieczorka zajęli się : częścią deklamacyjną prof. Trzpis. muzykalną prof. Nowak. chórami p. Krudowski.

Czysty dochód 89 K. 58 h., podzielono między Macierz śląską (31 K. 58 h.), na pomnik Mickiewicza przed gmachem 30 K., na orkiestrę smyczkową 28 K.

Wrażenie z wieczorku było dowodem dłuższego przygotowania i zapalu. z jakim młodzież oddaje się podobnym pamiętkom.

Staraniem Czytelni uczniów odbył się dnia 2. kwietnia skromny, lecz poważny Wieczorek Kościuszkowski. na który złożyły się : słowo wstępne Karasia z kl. VIII. deklamacya. produkcye orkiestry smyczkowej i chóru gimnazyalnego.

Pamiętną rocznicę Konstytucyi Trzeciego Maja poprzedziły hejnały. odegrane z okien gimnazjum przez kilku uczniów wieczorem w przededniu uroczystości i rano tego dnia.

O godzinie 8-mej wysłuchała młodzież egzort „O Królowej Korony Polskiej“ i „Miłości Ojczyzny“, a następnie udala się do kościoła na wspólne nabożeństwo. Ponieważ w ten sam dzień był także powszechny obchód w mieście. więc i zakład uczestniczył w nim przez udział w pochodzie do kościoła na uroczyste nabożeństwo i kazanie patryotyczne ks. Prałata Wilczkiewicza. a także w pochodzie z kościoła do parku „Sokola“. W czasie nabożeństwa śpiewał chór gimnazyalny. Przełożeni i młodzież złożyli datki na Dar Narodowy na osobne listy. przy kweście i przez zakupno kokardek.

Nie tak powszechną jak poprzednia. ale bardzo podniosłą i rzewną była uroczystość Zjazdu koleżańskiego. odbytego 7. czerwca w 20 lat po maturze. Wielce Szanowni Jubilaci połączyli się w tym dniu z młodzieżą. zszeregowaną w organizacji i udali się przy dźwiękach orkiestry szkolnej do kościoła a potem do sali egzortacyjnej. gdzie po wysłuchaniu egzorty, odezwali się do młodzieży przez usta prof. dra Arwaya i me-

cenasa dra Cygi, którzy wskazując na szczytne stanowiska, jakie zajmują w społeczeństwie, wspomnieli rzewnie o latach szkolnych i nawoływali młodzież do obowiązkowości, potrzebnej w twardej służbie życiowej.

Swoją radość z powodu serdecznego przyjęcia w zakładzie i wdzięczność dla niego, wyrazili Jubilaci złożeniem 21 K. na Pomoc koleżeńską i ozdobienie ołtarza gimnazjalnego w oktawę Bożego Ciała.

Wspominając zaś wdzięcznie ś. p. dyrektora gimnazjum Żulkiewicza, założyciela bursy, złożyli na ten zakład 44 K. 50 h.

W oktawę Bożego Ciała urządziła młodzież ołtarz przed gmachem, przy którym zatrzymała się procesya z Najśw. Sakramentem przy dźwiękach i tonach pieśni „Zróbcie Mu miejsce“.

Dnia 21 czerwca, jako w dzień Patrona gimnazjum św. Alojzego odbyło się uroczyste nabożeństwo, odprawione przez ks. Prałata Wilczkiewicza z kazaniem ks. Alojzego Huebnera superiora OO. Pallotynów.

Rok szkolny zakończono rozdaniem świadectw w dniu 28. czerwca po nabożeństwie z kazaniem w kościele parafialnym.

Życie religijne młodzieży rozwijały stale praktyki religijne t. j. wspólne nabożeństwa i obowiązkowa spowiedź z Komunią św., odbytą we wrześniu, w kwietniu po rekolekcyach, udzielonych przez ks. prof. dra Jakóba Górkę i w maju. Prócz tego uczęszczała młodzież z własnego popędu i gorliwości religijnej do Sakramentów św. przy innych sposobnościach, jak przed świętem św. Stanisława Kostki, przed Bożem Narodzeniem, na zakończenie I-go półroczia i w dniu Patrona Zakładu św. Alojzego.

Nekrolog.

W listopadzie 1913. po krótkiej chorobie zmarł opatrzony św. Sakramentami uczeń kl. II B. Kazimierz Sierosławski.

W maju br. zmarł po otrzymaniu pociech religijnych, Leon Kaczmarczyk uczeń kl. VI. B.

Pokój ich duszom!

XIV. Wynik egzaminu dojrzałości.

(Gwiazdka przed nazwiskiem oznacza złożenie egzaminu z odznaczeniem).

I. W terminie jesiennym r. 1913.

Egzamin odbył się dnia 26. września pod przewodnictwem dyrektora zakładu Józefa Kurowskiego. Do egzaminu zgłosiło się 8 abiturientów-

Egzamin dojrzałości złożyli:

1. Krudowski Maryan, ur. 25. marca 1892. w Bochni w Galicyi, (medycyna).
2. Ogarek Jan, ur. 27. grudnia 1893. w Żabnie w Galicyi, (prawo).
3. Trąba Leopold, ur. 25. października 1890. w Grądach w Gal., (wojsko).
4. Wysocki Eugeniusz, ur. 30. listopada 1893. we Lwowie w Gal., (prawo).

II. W terminie zimowym r. 1913.

Egzamin odbył się dnia 20. lutego pod przewodnictwem dyrektora zakładu Józefa Kurowskiego. Do egzaminu zgłosił się 1 abiturient.

Egzamin dojrzałości złożył:

1. Porębski Jan, ur. 24. grudnia 1891. w Baczkowie w Galicyi, (prawo).

III. W terminie letnim r. 1914.

Egzamin piśmienny odbył się w dniach od 22. do 25. maja. Tematy wypracowań:

1. Z języka polskiego: a) Nulla pars vitae vacare officiis potest. (Cic. De off.). b) Patryotyzm ponad miłość (Wallenrod, Dziady, Kordvan, Lilla Weneda, Irydion, Skrzetuski). c) Miecz i pług w naszych dziejach i cywilizacji.

2. Z języka łacińskiego: Przełożyć na język polski: Tacitus, Annales IV. 68. w oddziale A: Tacitus, Annales III. 27, 28. w oddziale B.

3. Z języka greckiego: Przełożyć na język polski: Plato, Gorgias c. 81. w oddziale A: Plato, Gorgias c. 80. w oddziale B.

Egzamin ustny odbył się w dniach od 15. do 19. czerwca pod przewodnictwem dyrektora c. k. gimn. w Podgórzu, Rady rządu, Ignacego Kranza.

Do egzaminu przystąpiło uczniów publicznych	36
Prywatystów	2
Eksternistów	2
Razem	40

Egzamin dojrzałości złożyli:

KLASA VIII A.

1. Adamczyk Józef, ur. 4. lutego 1895. w Brzezowcu w Galicyi, (filozofia).
2. Drożdż Tomasz, ur. 23. grudnia 1893. w Królówce w Galicyi, (weterynaryja).
3. Dudek Franciszek, ur. 2. kwietnia 1894. w Górcy w Galicyi, (prawa).
4. Eichelberger Roman, ur. 14. paździer. 1895. w Poli w Istrii, (technika).
5. Grabowski Józef, ur. 2. lutego 1895. w Zbydniowie w Galicyi, (prawo).
6. Jassem Kalman recte Klemens, ur. 7. maja 1895. w Bochni w Galicyi (chemia).

7. Karaś Jan, ur. 17. listopada 1893. w Szczurowy w Galicyi, (filozofia).
8. Madej Adam, ur. 21. listopada 1894. w Drwini w Galicyi, (akad. leśnicza).
9. Mika Paweł, ur. 24. listopada 1894. w Szczurowy w Galicyi, (teologia).
10. Plewniak Wojciech, ur. 17. kwietnia 1893. w Krzyżanowicach w Galicyi, (filozofia).
11. Polek Wojciech, ur. 22. marca 1894. w Lipnicy Murowanej w Galicyi, (technika).
12. Put Stanisław, ur. 24. lutego 1891. w Porębie Spytkowskiej w Galicyi, (prawo).
- 13.² Sierosławski Józef, ur. 1. listopada 1895. w Strzelcach Wielkich w Galicyi, (prawo).
14. Wolnik Leon, ur. 19. października 1895 w Bielczy w Galicyi, (prawo).
- 15.² Zając Jan, ur. 21. listopada 1892. w Zerostawicach w Galicyi, (akademia górnicza).
16. Zych Jan, ur. 8. października 1893. w Woli Batorskiej w Galicyi, (prawo).
17. Zelaski Stanisław, ur. 26. paźdz. 1894. w Słotwinie w Galicyi, (teologia).
- 18.² Jakubowska Zofia, ur. 16. lutego 1896. w Jarosławiu w Galicyi (pryw.), (filozofia).

KLASA VIII B.

1. Baltaziński Józef, ur. 20. października 1896. w Jasieniu w Galicyi. (akad. rolnicza).
2. Czerny Ludwik, ur. 22. lipca 1897. w Bochni w Galicyi, (prawo).
- 3.² Frączek Władysław, ur. 27. grudnia 1895. w Stryżowie w Galicyi. (akad. górnicza).
4. Jakób Emanuel, ur. 19. czerwca 1895. w Podgórzu w Galicyi. (medycyna).
5. Klein Tadeusz, ur. 9. sierpnia 1893. w Tarnowie w Galicyi, (akad. roln.).
6. Kotarba Józef, ur. 29. stycznia 1894. w Uszwi w Galicyi, (medycyna).
7. Kronenberg Ferdynand, ur. 31. grudnia 1895. w Królówce w Galic., (prawo).
- 8.² Kronik Fryderyk, ur. 12. sierpnia 1896. w Bochni w Galicyi, (prawo).
- 9.² Kuc Tomasz, ur. 3. grudnia 1894. w Lipnicy Murowanej w Galic, (prawo).
10. Lamensdorf Szya, ur. 6. lipca 1894. w Książnicach w Galicyi, (prawo).
11. Majka Antoni, ur. 21. paździer. 1893. w Zaborowiu w Galicyi, (prawo).
12. Ogarek Franciszek, ur. 17. września 1895. w Żabnie w Galic., (medycyna).
13. Orszulak Jan, ur. 16. listopada 1893. w Bielczy w Galicyi, (prawo).
14. Reiss recte Süßmann Leopold, ur. 8. sierpnia 1896. we Lwowie w Galicyi, (weterynary).
15. Rogoyski Kazimierz, ur. 24. lipca 1896. w Dobromilu w Galicyi, (ak. górni.).
16. Siemiński Stanisław, ur. 17. listop. w Bochni w Galicyi, (technika).
17. Skoczek Stanisław, ur. 15. kwietnia 1894. w Bochni w Galicyi, (prawo).
- 18.² Stopa Roman, ur. 8 sierpnia 1895. w Woli Batorskiej w Galicyi, (filozofia).
19. Undas Stanisław, ur. 17. września 1894. w Mstowie w Galicyi, (teologia).
20. Popiel Kazimierz, ur. 13. maja 1896. w Bochni w Galicyi (pryw.), (prawo)-

XV. Wykaz książek.

(Na końcu).

XVI. Bursa.

Prezesem Towarzystwa jest dr. Ferdynand Maiss, prezes miasta Bochni i poseł na Sejm krajowy, wiceprezesem zaś ks. Antoni Wilczkiewicz, prałat i prepozyt bocheński.

Bursa liczy 43 wychowanków ze wszystkich klas, dopłacających za całkowite utrzymanie po 14, 16, 20, 24, 30 i 36 K. miesięcznie.

XVII. Imienny spis uczniów.

(Data przy nazwisku ucznia w nawiasie oznacza dzień jego wystąpienia z zakładu. Gwiazdka przy nazwisku oznacza chlubnie uzdolnionego).

KLASA I. A.

1. (Biernat Józef ²⁰ / ₃)	16. *Kusionowicz Stanisław	31. Słonina Tomasz
2. *Bierowski Stefan	17. Liszka Eugeniusz	32. *Stuszkiewicz Zygmunt
3. Bogdanowicz Marian	18. Łącki Julian	33. *Stabrawa Jakób
4. Brzegowy Feliks	19. Madej Stanisław	34. Szczepański Tadeusz
5. Czoch Roman	20. Mirochna Stefan	35. Szewczyk Ludwik
6. Górski Włodzimierz	21. Miszke Michał	36. Szpil Bronisław
7. Hadowski Stanisław	22. *Mucha Paweł	37. Tyrcha Jan
8. Hickel Kazimierz	23. Ochęduszek Zygmunt	38. Wojaś Józef
9. Kański Stefan	24. Palmi Emil	39. *Wójcik Józef
10. Kicia Eugeniusz	25. Pawełek Stan. ¹⁰ / ₁₁)	40. *Zachara Dominik
11. Kopetschny Adam	26. Porębski Stanisław	41. Zając Karol
12. *Kopta Jan	27. *Pyrzowski Władysł.	42. Zell Franciszek
13. (Kram Juliusz ¹ / ₁₂)	28. Redel Józef	43. Zieliński Józef
14. (Krbnenberg Leop. ¹⁹ / ₁₀)	29. Serafiński Tomasz	
15. Kulas Józef	30. Siemiński Felicyan	

KLASA I. B.

1. (Biernat Fran. ²⁰ / ₃)	15. Kusto Franciszek	29. Sulna Franciszek
2. Chrobak Kazimierz	16. Ladner Ozyasz	30. Szewczyk Tadeusz
3. Czachor Jan	17. Marek Waclaw	31. Trojak Stanisław
4. Duda Piotr	18. Mikulski Jan	32. Węgliński Romuald
5. Dzik Adam	19. *Nowak Stanisław	33. Wilkowicz Franciszek
6. Dymurski Wojciech	20. Olszewski Jakób	34. Wojtas Henryk
7. Feill Józef	21. Orchel Wilhelm	35. Zając Ludwik
8. (Fortuna Tadeusz ¹¹ / ₁₂)	22. (Popper Czesław ¹⁰ / ₁₂)	36. Zaleski Władysław
9. Gońka Piotr	23. Rybski Józef	37. Zieliński Stanisław
10. Grela Franciszek	24. Schneider Mieczysław	38. Ziółkowski Stanisław
11. Hycnar Stanisław	25. Szot Jan	39. Litwinowiczówna E. (pr.)
12. Kendrina Jan	26. Sieprawski Józef	40. Nebenzahlówna T. (pr.)
13. Klimek Jan	27. Steczowicz Jan	41. Perlbergerówna G. (pr.)
14. Kościótek Stanisław	28. (Stochel Julian ¹⁸ / ₁₂)	

KLASA I. C.

1. Bartyzel Antoni	12. Horowitz Jan	23. (Rokosz Mieczysław ¹ / ₉)
2. Biernat Tadeusz	13. *Jelonek Walenty	24. Ślósarczyk Bolesław
3. (Chrapek Mieczysł. ¹⁶ / ₉)	14. (Krajewski Józef ³ / ₂)	25. Sroczyński Edward
4. Czajka Mieczysław	15. Latocha Józef	26. Strohschneider Marian
5. *Dobesz Władysław	16. Leśny Leopold	27. *Szewczyk Tadeusz
6. Doering Marian	17. *Łącki Walenty	28. Urbański Franciszek
7. Duda Jan	18. Madej Franciszek	29. Wojdyła Rudolf
8. Eber Emil	19. *Palus Bolesław	30. Wolwski Julian
9. (Fraś Ludwik ¹ / ₉)	20. Pazdański Stanisław	31. Ziemianin Władysław
10. Frisch Herman	21. Piekło Eugeniusz	32. Nowakówna Jan. (pryw.)
11. *Górka Józef	22. Piotrowski Karol	

KLASA II. A.

1. Biernat Tadeusz	13. Kołowski Stanisław	25. Pacuła Bolesław
2. Bothe Adam	14. Kotschy Jan	26. *Piasecki Szymon
3. (Flórek Jan ^{3/3})	15. Kuc Wojciech	27. Piotrowicz Karol
4. Frisch Henryk	16. Lichy Józef	28. Polak Jan
5. (Jakób Mojżesz ^{2/10})	17. Litwinowicz Izidor	29. (Rudnik Tomasz ^{27/3})
6. Janikowski Józef	18. Madej Stefan	30. Ruebenbauer Czesław
7. Jarema Euzebiusz	19. Marko Aleksander	31. Skołyśzewski Zdzisław
8. Kasprzyk Rudolf	20. Mazurek Karol	32. Szypuła Kazimierz
9. Kłusek Józef	21. Młynarz Franciszek	33. Świder Józef
10. Kokoszka Serafin	22. Nowakowski Andrzej	34. *Tryjefaczka Karol
11. Kosiba Stanisław	23. Olszowy Bolesław	35. Zięba Kasper
12. Kostański Julian	24. Otfinowski Stanisław	

KLASA II. B.

1. Bandurowski Bolesław	11. Kośmider Maryan	21. Skulmowski Józef
2. Bochyński Wilhelm	12. Kram Władysław	22. Stachura Stanisław
3. (Danek Józef ^{12/10})	13. Matusik Zygmunt	23. Strach Józef
4. *Dominik Józef	14. Mączka Jan	24. *Twardowski Józef
5. (Dziemborowicz Z. ^{24/3})	15. Mikoś Wilhelm	25. (Tyrcza Julian ^{19/10})
6. Eckel Ferdynand	16. Pączek Jan	26. Wayda Jakób
7. Gesing Jan	17. Piro Eugeniusz	27. Zieliński Władysław
8. *Gnutek Wawrzyniec	18. Piskorz Józef	28. Zięba Józef
9. Gondek Alojzy	19. *Regner Wiktor	29. Żydek Stanisław
10. Kopceć Michał	20. (Sierosławski Kaz. ^{26/11})	30. Fränkówna Aleks. (pr.)

KLASA II. C.

1. Birnbaum Władysław	10. Krawecki Władysław	19. Stawiarczyk Adam
2. Cieplak Edward	11. Malek Franciszek	20. Szlamka Adam
3. *Dudziec Stanisław	12. Olszowy Aleksander	21. (Wzorek Marcin ^{14/5})
4. *Gawlik Józef	13. Perlberger Izaak	22. (Zaczek Stanisław ^{28/11})
5. *Goc Franciszek	14. Popielak Zygmunt	23. Zajac Marcin
6. Kamionka Stanisław	15. Robak Mieczysław	24. Zięba Władysław
7. Kapelner Szymon	16. Roliński Witold	25. Chudzikówna Marya (pr.)
8. (Klima Ludwik ^{6/3})	17. Schwimmer Józef	26. Desser Abraham (pryw)
9. Kowanetz Władysław	18. Stachowicz Jan	27. Kwolkówna Marya (pr.)

KLASA III. A.

1. Athanaskowicz Edward	11. Hojnik Maryan	21. Kucharczyk Teofil
2. Banaś Stanisław	12. Hołowaty Stanisław	22. Kurowski Tadeusz
3. *Birnbaum Efraim	13. Hutny Kazimierz	23. Kusionowicz Henryk
4. Bierowski Kazimierz	14. (Jakób Ber ^{2/10})	24. Mika Franciszek
5. *Chila Antoni	15. Jakubowicz Leopold	25. *Mróz Józef
6. Czajka Ludwik	16. *Janik Franciszek	26. Ochel Jan
7. Daniec Stanisław	17. Jawieś Stefan	27. Paryto Stanisław
8. *Dobrzański Jakób	18. (Jenner Kazimierz ^{29/11})	28. Reiser Manes
9. Durlak Józef	19. Konieczny Franciszek	29. Ryskalczyk Julian
10. Hojarski Franciszek	20. Krzemiński Czesław	30. *Stuszkiewicz Eugeniusz

31. Sowa Henryk	36. Włodarczyk Józef*	41. Karamara Tomasz (pr.)
32. (Statter Chaim ^{31/1})	37. Wojakowski Albin	42. Kępówna Ewa (pryw.)
33. Szewczyk Franciszek	38. (Wysocki Ferd. ^{14/2})	43. Łasińska Marya (pryw.)
34. Tracz Józef	39. Zachuta Adam	
35. (Witkiewicz Stef. ^{14/11})	40. Bogdanowicz Stef. (pr.)	

KLASA III. B.

1. Bałka Jan	15. Kudela Kazimierz	29. Späth Franciszek
2. Cebula Jan	16. Kwolek Stanisław	30. Sroka Michał
3. Cholewa Andrzej	17. Majerski Aleksander	31. Stankiewicz Marian
4. Czernoch Ignacy	18. Miękina Jan	32. Sudek Stefan
5. Derendal Józef	19. Mikłasiński Władysław	33. Szostak Władysław
6. Gadowski Julian	20. Młynarz Antoni	34. Szumański Eustachy
7. Gdowski Franciszek	21. Osika Edward	35. Ślósarczyk Józef
8. Guttherz Józef	22. Osmola Wiktor	36. Trzos Franciszek
9. *Jędrzychowski Marian	23. Pajór Wincenty	37. Tworzydło Jan
10. (Kański Aleksan. ^{21/12})	24. Perlberger Izaak	38. Warchoń Władysław
11. Kokoszka Paweł	25. Piotrowski Jan	39. (Wyrobisz Bruno ^{31/1})
12. Kopetschny Jerzy	26. Rajca Ludwik	40. Kozłowska Julia (pryw.)
13. Krajewski Władysław	27. Sowiński Tadeusz	41. Kozłowski Julian (pryw.)
14. Krzyżanowski Józef	28. Späth Edward	

KLASA IV. A.

1. Bardel Bronisław	13. Jurkowski Edmund	25. Okulicki Leopold
2. (Biernat Karol ^{13/12})	14. Kamionka Stanisław	26. (Pomeranz Benzyon ^{13/12})
3. Chrobak Józef	15. Kannengieser Chaim	27. Rajca Andrzej
4. Doering Mieczysław	16. Karpiński Aleksander	28. Rybicki Kazimierz
5. Drzazga Franciszek	17. Kluba Maciej	29. Sękowski Stefan
6. Fąfara Błażej	18. Kłóś Stanisław	30. (Stawiarczyk Bron. ^{13/12})
7. Fugiewicz Jan	19. Kochan Franciszek	31. *Stopa Franciszek
8. Gawęda Andrzej	20. (Królikiewicz Julian ^{13/12})	32. Zachara Karol
9. *Godłowski Włodzimierz	21. Krzyżanowski Stanisław	33. *Zydroń Jan
10. Goldklang Samuel	22. Kukla Wiktor	34. Zakrzewski Franc. (pryw.)
11. Goslar Feliks	23. Madej Piotr	
12. Górecki Józef	24. Matyasik Jan	

KLASA IV. B.

1. Anlauf Stefan	12. Malec Mieczysław	23. Szewe Józef
2. Cebula Feliks	13. Mazurek Stanisław	24. Śliwa Kazimierz
3. Cierpich Jan	14. Misiewicz Cypryan	25. *Topolski Andrzej
4. Feill Stanisław	15. Piec Jan	26. Urbański Mieczysław
5. (Gądek Władysław ^{31/1})	16. Piekarczyk Józef	27. Wach Tadeusz
6. Golas Mieczysław	17. Podgórzec Eugeniusz	28. Więclaw Władysław
7. Jakliński Adam	18. Rachwał Tadeusz	29. (Wojciechowski M. ^{31/1})
8. Jarosz Jan	19. Sieprawski Stefan	30. Wójcik Wiktor
9. Kołodziej Michał	20. Silbiger Feiweł	31. Wyrwicki Antoni
10. Kwieciński Józef	21. Stochel Stanisław	32. Zaczek Piotr
11. Lysy Leon	22. Strzałka Wacław	

KLASA V. A.

1. Biliński Michał	9. Źucarz Jan	17. Siemieński Kazimierz
2. Bogusz Stanisław	10. Mączka Tomasz	18. Stachurski Jan
3. Czwiernia Kamil	11. Mucha Zygmunt	19. Stec Kazimierz
4. Gąsiorek Kazimierz	12. Nebenzahl Samuel	20. Tatko Stanisław
5. Góra Jan	13. Pawlik Michał	21. Tomasek Władysław
6. Haltof Władysław	14. Piórko Tadeusz	22. Fränkówna Anna (pryw.)
7. Hojarski Kazimierz	15. Raimann Edward	23. Rosiek Włodzim. (pryw.)
8. Horowitz Emil	16. Siemieński Jan	

KLASA V. B.

1. (Brzek Jan ^{13/12})	9. Mazurek Adam	17. Skołyszewski Mieczysław
2. Gondek Czesław	10. Pilch Henryk	18. Słowik Walenty
3. Kicia Stanisław	11. Rinder Zygmunt	19. Sotoła Antoni
4. Krawecki Stanisław	12. *Różycki Roman	20. Sroka Zygmunt
5. Król Józef	13. Rudnik Franciszek	21. Stokłosa Kazimierz
6. Kubala Andrzej	14. Rutkowski Józef	22. Stec Władysław (pryw.)
7. Kubala Józef	15. Sala Jan	23. Tyrcha Józef (pryw.)
8. Leśniak Zdzisław	16. Seidl Krzysztof	

KLASA VI. A.

1. Bieniek Andrzej	10. Krajewski Wojciech	19. Reiss Artur
2. Bothe Tadeusz	11. Lelo Tadeusz	20. Rodzaj Maryan
3. Czech Mieczysław	12. Mikucki Sylwio	21. Sowa Roman
4. Fall Edward	13. Nodzyński Tadeusz	22. Strisower Zygmunt
5. Feliks Kazimierz	14. Olszewski Stanisław	23. *Szewczyk Jan
6. Grochoła Władysław	15. Osika Stefan	24. Trzpis Henryk
7. Gut Jan	16. Pacuła Ludwik	25. Wsotek Tadeusz
8. *Iwulski Michał	17. Pawłowski Franciszek	26. Wyporek Antoni
9. Kicka Jan	18. Picc Józef	

KLASA VI. B.

1. Barucki Michał	11. Kluba Franciszek	21. *Stawarz Sylwester
2. *Burkowiec Stanisław	12. Krajewski Jan	22. Ślebodziński Michał
3. Fortuna Jan	13. Kukła Alojzy	23. Wajda Kazimierz
4. Gałazka Antoni	14. Michałowski Wojciech	24. Węgrzyn Andrzej
5. Goldklang Süsskind	15. Migdał Ludwik	25. Wzorek Michał
6. Grega Adam	16. Paciorek Roman	26. Zajączkowski Jerzy
7. Hołyst Piotr	17. Piekarczyk Jan	27. Zajączkowski Zdzisław
8. Jędrychowski Stefan	18. *Pytko Alojzy	28. Zieliński Bolesław
9. (Kaczmarezyk Leon ^{31/1})	19. Rojek Mieczysław	29. Głowacz Franciszek (pr.)
10. Klein Franciszek	20. (Sochański Miecz. ^{19/11})	

KLASA VII.

1. (Chrobak Józef ^{31/1})	4. Czwiernia Stanisław	7. Dudek Henryk
2. Chrzęszczyński Józef	5. Czwiernia Władysław	8. Gawenda Tadeusz
3. Cibicki Medard	6. *Dańkowski Stanisław	9. *Gawlik Jan

10. Goebel Władysław	20. Łopatka Henryk	30. Sulma Jan
11. Janik Stanisław	21. Marzec Bronisław	31. Sułek Andrzej
12. Kaczmarczyk Jan	22. Męciński Jan	32. Sumara Władysław
13. Kański Karol	23. Mięśowicz Tadeusz	33. Ślaski Henryk
14. Karaś Kazimierz	24. Mucha Stanisław	34. Świątek Ludwik
15. Kądziała Jan	25. Rachwał Stefan	35. Więcek Julian
16. Kiczka Józef	26. Sarna Zygmunt	36. Włodek Franciszek
17. Knapik Kazimierz	27. Stachnik Leopold	37. Wojaś Feliks
18. Kuchta Stanisław	28. Stalmach Marcin	38. Zaczek Michał
19. Leśniak Stefan	29. Stawarz Stefan	39. Cichra Antoni (pryw.)

KLASA VIII. A.

1. *Adamczyk Józef	9. Lipowicz Władysław	17. Wolnik Leon
2. Drożdż Tomasz	10. Madej Adam	18. Wojtowicz Marcin
3. Dudek Franciszek	11. Majta Antoni	19. *Zajac Jan
4. Fichelberger Roman	12. Mika Paweł	20. Zieliński Mieczysław
5. Grabowski Józef	13. Plewniak Wojciech	21. Zych Jan
6. Jassem Klemens	14. Polek Wojciech	22. Żelaski Stanisław
7. Karaś Jan	15. Put Stanisław	23. Jakubowska Zofia (pryw.)
8. Kukla Józef	16. Sierostawski Józef	

KLASA VIII. B.

1. Baltaziński Józef	9. Kronenberg Ferdynand	17. Rogoyski Kazimierz
2. Bulaga Józef	10. *Kronik Fryderyk	18. Siemiński Stanisław
3. Czerny Ludwik	11. *Kuc Tomasz	19. Skoczek Stanisław
4. Frączek Józef	12. Lamensdorf Szya	20. Stopa Roman
5. *Frączek Władysław	13. Majka Antoni	21. Tkaczów Jan
6. Jakób Emanuel	14. Ogarek Franciszek	22. Undas Stanisław
7. Klein Tadeusz	15. Orszulak Jan	23. Popiel Kazimierz (pryw.)
8. Kotarba Józef	16. Reiss Leopold	

XVIII. Ogłoszenie Dyrekcji.

Rok szkolny 1914-15 rozpocznie się nabożeństwem dnia 3. września 1914.

Wpisy na rok szkolny 1914-15 do wszystkich klas odbywać się będą dn. 29. i 30. sierpnia od godz. 8—12 i 31-go sierpnia od 10—12 przed południem; dla uczniów nowo wstępujących do kl. I także przed wakacjami dnia 29-go czerwca od godz. 9 przed południem do godz. 1 po południu. Późniejsze zgłoszenia uwzględni Dyrekcya tylko w razie ważnych powodów.

Uczniowie mają zgłaszać się do wpisu osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów i mają przedłożyć świadectwo szkolne z ostatniego półrocza oraz wypełnioną kartę wpisową.

Uczniowie nowo do zakładu wstępujący mają przedłożyć:

a) metrykę, b) świadectwo rewakcynacyi, odbytej w roku poprzedzającym wstąpienie do gimnazjum, c) ostatnie świadectwo szkolne tego zakładu, do którego przedtem uczęszczali, z potwierdzeniem Dyrekcji, że mogą przejść bez przeszkody do innego zakładu, d) świadectwo moralności w razie przerwy w uczęszczaniu do szkoły. Każdy uczeń składa przy wpisie 2 Kor. na zbiory naukowe i 1 Kor. na cele zabaw szkolnych, uczniowie nowo wstępujący do zakładu nadto takse wstępną w kwocie 4 Kor. 20 hal.

Uczniowie, od opłaty szkolnej niewuolnieni, winni ją złożyć za pomocą czeku Pocztovej Kasy oszczędności w ciągu pierwszych sześciu tygodni każdego półrocza w kwocie po 30 Kor. za półrocze, tylko uczniowie klasy I mogą złożyć opłatę za pierwsze półrocze w ciągu trzech pierwszych miesięcy roku szkolnego, t. j. do końca listopada.

Jeżeli uczniowie klasy I, chcą uzyskać odroczenie złożenia opłaty szkolnej za I. półrocze, winni w przeciągu 8 dni po przyjęciu do zakładu przedłożyć Dyrekcji odnośne podanie, wystosowane do Wysok. c. k. Rady Szkolnej krajowej i dołączyć świadectwo dochodów i majątku rodziców, wystawione w b. r. przez Urząd gminny, a potwierdzone przez urząd parafialny miejsca pobytu rodziców, a następnie za pierwsze 2 miesiące nauki szkolnej wykazać się cenzurą w zachowaniu się przynajmniej „dobre“, oraz postępem we wszystkich przedmiotach nauki przynajmniej „dobry“.

Egzamina wstępne do kl. I. można składać w dwóch terminach. Pierwszy przypada na 30. czerwca od godziny 8-mej rano dla zgłaszających się przed feriami w dniu 29. czerwca, drugi na dzień 1. września. Wymagania przy egzaminie wstępnym do klasy I. są następujące :

a) Z religii: wiadomości, które według teraźniejszego rozkładu nauki powinien uczeń nabyć w pierwszych czterech latach obowiązkowej nauki szkolnej w szkołach czteroklasowych.

b) Z języka polskiego: Czytanie płynne i wyraźne; objaśnianie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli: opowiadanie treści większymi ustępami; znajomość części mowy, odmiana imion i czasowników; znajomość zdania pojedynczego, rozwiniętego i rozbiór jego części składowych pod względem składni rzędu i zgody; poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć, znanych uczniom, z uwzględnieniem zasad interpunkcyi; piśmienny rozbiór zdania pojedynczego z kilku zwykłemi określeniami; zdanie to będzie wyjęte z dyktatu.

c) Z języka niemieckiego: Czytanie płynne i zrozumiałe: znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników i zaimków (osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych); odmiana słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiana najzwyklejszych czasowników mocnych; zasób wyrazów z zakresu pojęć, uczniom znanych; poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego przekład przed podyktowaniem poda się uczniom w języku polskim.

d) Z rachunków: Pisanie liczb do miliona włącznie; biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia; znajomość ważniejszych miar i wag metrycznych.

W każdym z tych terminów egzaminu rozstrzyga się o przyjęciu lub nieprzyjęciu ucznia stanowczo, a powtórzenie wstępnego egzaminu ani w tutejszym ani w innym zakładzie nie jest przed upływem roku dopuszczalne.

Egzamina wstępne do klas II—VIII odbędą się 2. 3. ewentualnie i 4. września. Tak uczniowie poddający się egzaminowi wstępnemu do kl. II—VIII, jakoteż prywatyści zakładu winni się wykazać wiarogodnem poświadczeniem kapłana, że pobierali u niego naukę religii w myśl rozporządzenia ministerjalnego.

Egzamina poprawcze i uzupełniające odbędą się w dniu 29. i 30. sierpnia od godziny 3-ciej popołudniu. Uczniom wolno mieszkać tylko w takim domu, w którym odpowiedzialny nadzór stosuje się ściśle do regulaminu. obowiązującego dla osób. utrzymujących uczniów. Jeżeli odpowiedzialny nadzór nie wypełniałby swych obowiązków. a jego mieszkanie nie odpowiadałoby względom higienicznym. Dyrekcya zażąda od rodziców lub opiekuna ucznia, aby go bezzwłocznie pod innym nadzorem umieścili. w przeciwnym razie wzbroni uczniowi dalszego uczęszczania do szkoły.

Każdy odpowiedzialny nadzorca winien zgłosić się osobiście w Dyrekcji zakładu w przeciągu pierwszych dwu tygodni września, ewentualnie zaraz po przyjęciu ucznia na mieszkanie w ciągu roku celem doręczenia mu „Regulaminu dla osób, utrzymujących w swych domach uczniów szkół średnich“, ustanowionego rozporządzeniami ministeryalnemi.

Nadzór domowy, rodzice i opiekunowie uczniów winni zgłaszać się w ciągu roku na konferencye wywiadowcze, których stałe terminy wyznaczone zostaną i ogłoszone z początkiem roku na tablicy ogłoszeń w przedsionku budynku. Wobec regularnie odbywających się konferencyi wywiadowczych, zakład nie będzie wysyłał do rodziców i opiekunów, zamieszkałych w miejscu, piśmiennych zawiadomień o postępie ich wychowanków, tylko na życzenie, wyraźnie objawione.

W Bochni dnia 28. czerwca 1914.

Józef Kurowski,
dyrektor.

Tabela statystyczna ilości godzin nauki tygodniowej.

PRZEDMIOT:	K L A S A							
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Religia	2	2	2	2	2	2	2	2
Język polski .	3	4	3	3	3	3	3	4
Język łaciński	6	6	6	6	6	6	5	5
Język grecki .	—	—	5	4	5	5	4	5
Język niemiecki . .	5	4	4	4	4	4	4	4
Historia . . .	2	2	2	2	w I p'tr. 4 w II p'tr. 2	w I p'tr. 2 w II p'tr. 4	4	3
Geografia . . .	2	2	2	2	w II p'tr. 2	w I p'tr. 2	—	—
Matematyka .	3	3	3	3	3	3	3	2
Fizyka	—	—	2	w I p'tr. 3	—	—	4	3
Historia natu- ralna	2	2	—	w II p'tr. 3	3	2	—	—
Propedeutyka filozoficzna .	—	—	—	—	—	—	1	2
Kaligrafia . . .	1	—	—	—	—	—	—	—
Razem . .	26	25	29	29	30	29	30	30

ŻEK SZKOLNYCH

BĘDĄ UŻYWANE W ROKU 1914/1915.

KLASA V.			KLASA VI.			KLASA VII.			KLASA VIII.			
h		K h	K h	K h	K h	K h	K h	K h				
70	Ks. Mateusz Jeż, Nauka wiary katolickiej, Część I. Wydanie 3. Kraków 1911. Opr.	2	—	Ks. Jougan, Nauka prawd wiary szczegółowa. Wyd. 2. Lwów 1908. Opr.	1	80	Ks. Karol Szczeklik, Etyka katolicka. Wyd. 5. Kraków 1912. Opr.	2	20	Ks. Walenty Gadowski, Zarys historii kościoła katolickiego. Wyd. 3. Tarnów 1911 Opr.	3	—
40	Samolewicz i Soltysik. Gramatyka jak w kl. III.			Soltysik, G. Sallustii Crispi Bellum Catilinae Lwów 1910. Opr.	—	70	Szczepański, Wybór mów Cyncerona Część I. Lwów 1913. Opr.	2	60	Wybór pism Kw. Horacego Flakusa, wydał Dolnicki, Lwów 1908 Opr.	1	50
20	Sinko, Wiazanka wierszy Owidyusza z dodatkiem wybranych elegii Tibulla i Propercyusza. Lwów 1912. Opr.	1	60	Szczepański, Wybór mów Cyncerona. Część I. Lwów, 1913. Opr.	2	60	Sinko, Wybór dzieł Wergiliusza. Ilustr. (w druku).	—	85	Wybrane pisma historyczne Tacyty, wydał Staromiejski. Wiedeń-Lwów 1898 Opr.	2	20
60	Jędrzejowski, Tytusa Liwiusza, Dzieje rzymskie. Lwów 1914. Opr.	2	40	Sinko, Wybór z dzieł Wergilego (w druku). Samolewicz-Soltysik, Gramatyka jak w kl. III.	—	—	Samolewicz-Soltysik. Gramatyka jak w kl. III. Liszkowicz, Wybór listów Pliniusza Młodszego Kraków 1912.	1	20	Samolewicz-Soltysik, Gramatyka jak w kl. III.		
	Ćwikliński, Gramatyka, jak w kl. III. Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wyd. 4. Lwów 1909. Opr.	2	40	Terlikowski, Życie publiczne, prywatne i umysłowe starożytnych Greków i Rzymian. Lwów 1912. (Książka pomocnicza). Opr.	4	80	Terlikowski, Życie Greków i Rzymian jak w kl. VI.					
	Homera Iliada, Część I. opracowali Scheindler-Soltysik. Opr.	1	40	Homera Iliada Część I, wydał Scheindler-Soltysik. Lwów 1908. Opr.	1	40	Homera Odysseja, wydał Jezienicki, Wiedeń-Lwów 1908. Opr.	3	—	Homera Odysseja, wyd. Jezienicki 1908. Opr.	3	—
	Homera Iliada, Część II. opracowali Scheindler-Soltysik. Opr.	1	40	Homera Iliada Część II. wydał Scheindler-Soltysik. Lwów 1909. Opr.	1	70	Plato, wybór pism, opracował Jędrzejowski. Wyd. 2. ill. Lwów 1913. Opr.	1	40	Plato, Wybór pism, opr. Jędrzejowski, wyd. 2. ill. Lwów, 1913.	3	—
	Homera Iliada, Część I. opracowali Scheindler-Soltysik. Opr.	1	40	Terlikowski, Wybór z dzieł Herodota, Wiedeń-Lwów 1900. Opr.	2	20	L. Cwikliński, Gramatyka jak w kl. III.	3	—	Sofoklesa Ajax, opracował Majchrowicz, Wiedeń-Lwów 1891. Op.	1	12
				Plutarch, Żywoty Cyncerona i Demostenesa, wydał Fr. Nagórzański, Lwów 1911. Opr.	2	20				Cwikliński, Gramatyka, jak w kl. III.		
60	Próchnicki i Wojciechowski, Wypisy polskie dla kl. V. Lwów 1911.	3	80	Chrzanowski i Wojciechowski, Wypisy polskie dla klas wyższych. Część I (do r. 1822). Lwów 1913. Opr.	3	50	Chrzanowski-Wojciechowski. Wypisy. Część I. jak w kl. VI. Tarnowski i Próchnicki, Wypisy polskie. Część II. Wyd. 4. Lwów 1911. Opr.	—	—	Tarnowski i Próchnicki. Wypisy polskie. Część II. Wyd. 4. Lwów 1911. Opr.	3	60
	Ippoldt i Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen I. Teil. V. Klasse. Wyd. 3. Lwów 1912. Opr.	3	80	Ippoldt i Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. II. Teil. VI. Klasse. Wyd. 2. Lwów 1910. Opr.	3	60	Ippoldt i Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen III. Teil. VII. Klasse. Lwów 1911. Wyd. 2. Opr.	4	—	Ippoldt, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. IV. Teil. VIII. Klasse, Lwów 1909.	4	—

Język niemiecki	German — Petelenz — Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla I. klasy. Wyd. 7. Lwów 1910.	2	40	German — Petelenz — Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla II. klasy. Wyd. 6. Lwów 1912. . . . Opr.	2	80	German, Petelenz, Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wyd. 5. Lwów 1911. Jahner, Deutsche Gramatik. Wyd. 4. Lwów 1911. Opr.	2	80	German, Petelenz, Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. Wyd. 4. Lwów 1910 Jahner, Deutsche Grammatik, jak w kl. III.	3	—		
Geografia *	Romer, Geografia. Wyd. 2. z atlasem. Lwów 1908.	3	20	Siwak, Geografia dla klasy II. i III. Lwów 1913. Wyd. 2. . . . Opr.	3	20	Siwak, Geografia jak w kl. II.			Majerski, Geografia monarchii austr.-węgierskiej. Wyd. 6. Lwów 1912 Opr.	2	20		
Historia powszechna **	Gebert i Gebertowa. Opowiadania z dziejów ojczyźtych. Lwów 1912. Wydanie 2 zmienione. . . . Opr.	2	50	Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych dla niższych klas szkół średnich. Część I. Wyd. 4. poprawione i uzupełnione. Lwów 1912. Opr.	2	—	Gebert i Gebertowa, Opowiadania z dziejów monarchii austr.-węg. Lwów 1912. Opr.	2	50	Zakrzewski, Historia powszechna. Część I. Wyd. 7. Kraków 1911. Opr.	2	40		
Matematyka	Kranz, Arytmetyka na klasę I. Kraków 1911. Opr. Suppantschitsch, Poglądowa nauka geometrii dla kl. I, przetłumaczył Hordyński. Lwów 1911. . . Opr.	1	50	Kranz, Arytmetyka na klasę II. Kraków 1911. Opr. Suppantschitsch, Zasady geometrii na klasę II. Przetłumaczył Hordyński. Lwów 1912 . . Opr.	1	50	Kranz, Arytmetyka na kl. III. Kraków 1910. Kranz, Geometria poglądowa na klasę III. Kraków 1910.	1	80	Miśłowicz, Podręcznik arytmetyki dla kl. IV. Lwów 1911. Opr. Łomnicki, Geometria. Część I. i II. dla kl. IV. i V. (Planimetria i Stereometria) Wyd. 2. Lwów 1914. Opr.	1	50	3	40
Fizyka	—————			—————			Żłobicki, Wiadomości z fizyki dla III. i IV. klasy szkół średnich. Lwów 1913. Opr.	3	20	Żłobicki, Wiadomości z fizyki jak w kl. III.				
Historia naturalna	Nusbaum — Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1910. Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe. Wydanie 8. Kraków Warszawa 1914 Opr.	3	60	Nusbaum i Wiśniowski, Wiadomości z zoologii jak w klasie I. Rostafiński, Botanika dla klas niższych. Wyd. 6. Kraków 1907	2	50	—————			Duchowicz i Wiśniowski, Wiadomości z chemii i mineralogii dla klas niższych. Lwów 1911.	2	80		
Propedeutyka filozofii	—————			—————			—————			—————				

zak, Ćwi- V. klasy.	5	—	Ippoldt i Stylo, Deutsches Lese- buch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen I. Teil. V. Klasse. Wyd. 3. Lwów 1912. Opr.	3	80	Ippoldt i Stylo: Deutsches Lese- buch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. II. Teil. VI. Klasse. Wyd. 2. Lwów 1910. Opr.	3	60	Ippoldt i Stylo, Deutsches Lese- buch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen III. Teil. VII. Klasse. Lwów 1911. Wyd. 2. Opr.	4	—	Ippoldt, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizi- schen Mittelschulen. IV. Teil. VIII. Klasse. Lwów 1909.	4
monarchii 6. Lwów Opr.	2	20	Pawłowski, Geografia dla klas wyższych. Część I. Lwów 1914. Opr.	2	30	Pawłowski, Geografia dla klas wyższych. Część II.	—	—	—	—	—	—	—
wszechna. ów 1911. Opr.	2	40	Zakrzewski, Historia powszechna. Część I. Wydanie 7. Kraków 1911. Opr. Zakrzewski, Historia powszechna. Część II. Wyd. 5. Kraków 1908. Opr.	2	40	Zakrzewski, Historia powszechna. Część III. Kraków 1913. Wyd. 5. Opr.	2	80	Zakrzewski, Historia powszechna. Część III. Kraków 1913. Wyd. 5. Opr. Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 4. Kra- ków 1910. Opr.	2	80	Głabiński i Finkel, Historia au- stryacko - węgierskiej monarchii i wiadomości polityczne i społec- zne. Wyd. 4. (w druku) Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 4. Kra- ków 1910 Opr.	2
arytme- 1911. Opr. część I. i II. rytmu i Ste- now 1914. Opr.	1	50	Mihułowicz, Podręcznik Arytme- tyki na kl. V. Lwów 1912. Opr. Łomnicki, Geometria jak wkl. IV.	1	40	Mihułowicz, Podręcznik arytmety- ki dla klasy VI. Lwów 1913. Łomnicki, Geometria, Część III. i IV. dla kl. VI., VII. i VIII. Lwów 1912. Opr. Kranz, Logarytmy. Wyd. 2. Kra- ków 1912	1	60	Mihułowicz, Podręcznik arytmety- ki dla kl. VII. (w druku). Łomnicki, Geometria, jak w kl. VI. Kranz, Logarytmy, jak w kl. VI. Kranz, Zbiór zadań matematycz- nych dla klas wyższych, Wyd. 2. Kraków 1905. (Ks. pomocnicza)	3	80	Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 5. Lwów 1912. Opr. Łomnicki, Geometria, jak w kl. VI. Kranz, Logarytmy, jak w kl. VI. Kranz, Zbiór zadań jak w kl. VII.	4
fizyki jak	—	—	—	—	—	—	—	—	Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas. Wyd. 5. Kra- ków 1913 Tomaszewski, Chemia. Wyd. 5. Kraków 1913. Brosz.	3	—	Kawecki i Tomaszewski, Fizyka, jak w kl. VII.	—
Wiado- logii dla 11. . . .	2	80	Wiśniowski, Zasady mineralogii i geologii. Wydanie 3. Lwów 1912. Opr. Rostafiński, Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. 4. Kraków 1911.	3	—	Nusbaum, Zoologia dla klas wyż- szych szkół średnich. Wydanie 2. Lwów 1912. Opr.	3	60	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nuckowski, Początki logiki ogóln- ej. 1903. (Wyczerpane).	2	—	Lindner-Kulczyński, Wykład psy- chologii. Wyd. 3. Kraków 1912. Opr.	2

